

PROGRAM 2020

ZAJIŠTĚNÍ CÍLŮ
VEŘEJNÉHO ZÁJMU U LČR



Obsah

1 Úvod	4
2 Funkce lesů	8
3 Vodohospodářské funkce	12
4 Půdoochranné funkce	18
5 Léčebné a lázeňské funkce	20
6 Rekreační funkce lesů	22
7 Ochrana biodiverzity	28
8 Produkční funkce	36
9 Myslivost	40
10 Osvěta veřejnosti	44
11 Výzkum a školství	50
12 Speciální projekty	52
13 Realizace Programu 2000 v letech 2000–2010	56
14 Použitá literatura	60
15 Autorský kolektiv	60

PROGRAM 2020

Vydaly Lesy České republiky, s. p., 2011

ISBN 80-86945-17-0



PROGRAM 2020 – ZAJIŠTĚNÍ CÍLŮ VEŘEJNÉHO ZÁJMU U LČR

Lesy České republiky, s. p., (LČR) chápou plnění produkčních i mimoprodukčních (ekologických a sociálních) funkcí lesa jako rovnocenné části svého cíle. Proto byl v průběhu let 1998–1999 odbornými pracovníky LČR ve spolupráci s experty ochrany přírody, výzkumu a odborného školství vypracován strategický dokument „Program 2000 – zajištění cílů veřejného zájmu u LČR“. Dokument byl od počátku koncipován jako otevřený v tom smyslu, že jej lze doplňovat o další dílčí témata v návaznosti na vývoj

poznání, potřeb společnosti a doporučení či závazky plynoucí z mezinárodních smluv, k nimž se Česká republika zavázala. Na přelomu let 2010–2011 dochází na základě těchto skutečností a zkušeností s dosavadní realizací k jeho přepracování a doplnění. Výsledkem je tento dokument s názvem Program 2020. Slouží jako vodítko nejen pro práci zaměstnanců LČR, ale je určen také ostatní odborné veřejnosti, vlastníkům lesů a všem návštěvníkům a milovníkům přírody.

1 ÚVOD





Podle Základních principů státní lesnické politiky je předpokladem zajištění veřejných zájmů v lesích zachování samotné existence lesa jako nositele těchto funkcí zajištěním jeho stability a ovlivňováním změn druhové skladby dřevin tak, aby lesy byly schopny plnit své funkce i přes současnou antropogenní zátěž i ve 3. tisíciletí.

K zajištění vlastní existence lesa a zlepšování jeho stavu slouží u LČR především dokument „**Program trvale udržitelného hospodaření v lesích – výchova a obnova lesa**“ (Hradec Králové 1997, 2000). Naplňování jeho zásad potvrzuje například vysoký podíl listnáčů a jedle i podíl přirozené obnovy při obnově lesa.

Součástí činnosti podniku je od samého počátku také aktivní přizpůsobování lesa oprávněným potřebám a požadavkům veřejnosti. Podnik tak navázal na předchozí činnosti v rámci tzv. prací celospolečenského významu, realizované jeho předchůdci. Již „Lesnická politika LČR“ (Hradec Králové 1996) v této souvislosti definovala jako hlavní úkol LČR: „Vytvářet optimální vztah mezi plněním všech funkcí lesů a tržním ekonomickým prostředím a zajistit při tom trvalou produkci kvalitní dřevní hmoty při respektování a rozvíjení environmentálních funkcí lesů.“

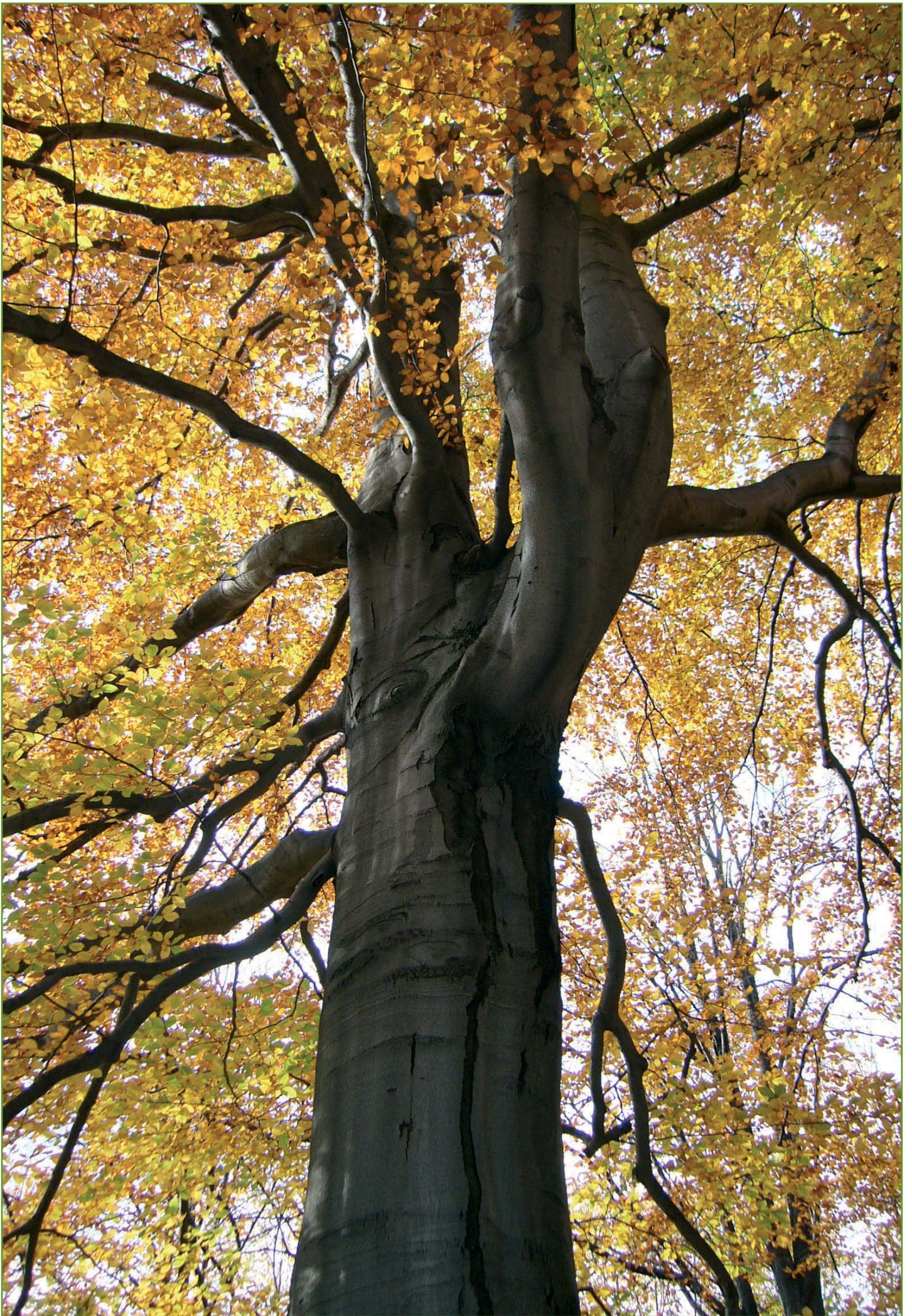
Program 2000 – zajištění cílů veřejného zájmu u LČR následně formuloval principy zajištění veřejného zájmu v lesích nad míru stanovenou lesním zákonem a vytvořil tak podmínky pro připojení se k moderním evropským a světovým trendům v této oblasti.

1.1 VEŘEJNÝ ZÁJEM V LESÍCH A ÚLOHA LČR PŘI JEHO ZAJIŠŤOVÁNÍ

Úlohou podniku spravujícího státní lesy je dbát na vyváženost produkčních a mimoprodukčních funkcí lesa, tedy zajišťovat plnění produkční funkce i veřejné zájmy ve svém oboru činnosti.

Veřejný zájem v lesích je definován v Základních principech státní lesnické politiky následovně: „Stát má zájem na trvalém a vyrovnaném využívání lesa jako obnovitelného přírodního zdroje a využívání veřejně prospěšných funkcí lesa ve veřejném zájmu. Je důležité pro všechny občany zabezpečit zachování vodohospodářské účinnosti lesa, zajištění půdochranné funkce lesa, uchování jedinečnosti přírody a udržení genetické kvality lesa. Všechny tyto funkce je třeba více či méně řízeně podporovat. Další funkce poskytuje zdravý les převážně samovolně již svou existencí.“

LČR vychází z předpokladu, že i o některé další funkce (např. funkci rekreační) musí být alespoň zčásti řízeně pečováno. Je rovněž nepochybné, že veřejným zájmem je také trvale udržitelné obhospodařování lesů zajišťující stabilitu produkce ekologicky čisté obnovitelné dřevní suroviny pro současnou i příští generace.



Realizace konkrétních opatření v rámci Programu 2020 probíhá výhradně na pozemcích s právem hospodařit LČR. Tyto činnosti LČR provádějí jak samostatně prostřednictvím svých organizačních jednotek, tj. lesních správ (LS), lesních závodů (LZ) a správ toků (ST), tak ve spolupráci s místními a regionálními partnery, např. obcemi, mikroregiony, orgány ochrany přírody či nevládními organizacemi. Pokud je realizace některých opatření přínosem pro podnikatelské aktivity jiných subjektů, musí být zajišťována spolufinancováním těmito subjekty podle míry očekávaného přínosu. Podpora jiných aktivit může být ze strany LČR řešena např. formou pronájmu vhodných pozemků či objektů. Samozřejmostí při realizaci jakýchkoliv opatření je respektování souvisejících právních předpisů.

Významnou roli při zabezpečování účinků jednotlivých funkcí lesů hraje systém hospodářské úpravy lesů a jejich podchycování již při tvorbě lesních hospodářských plánů (dále LHP).

O realizaci tohoto programu a výsledcích hospodaření LČR každoročně informují veřejnost.

1.2 FINANCOVÁNÍ VEŘEJNÉHO ZÁJMU

Souhrnně bylo na realizaci konkrétních opatření v rámci Programu 2000 prostřednictvím organizačních jednotek podniku vynaloženo v období 2000–2010 přes 339 mil. Kč. Blíže informace jsou uvedeny v kapitole 13.

LČR plánují i nadále do podpory konkrétních opatření v rámci Programu 2020 vkládat vlastní prostředky, a to minimálně v rozsahu 50 mil. Kč ročně, s možností navýšení této částky podle hospodářského výsledku předchozího roku. Současně jsou připraveny k financování využívat i jiné zdroje. Výše dosud investovaných prostředků již dnes vyvolává vysokou potřebu oprav a údržeb zařízení vybudovaných v rámci Programu 2000. V tomto ohledu očekáváme širší zapojení partnerských subjektů.

Vzhledem k charakteru spravovaného majetku a funkcím, které tento majetek plní, jsou náklady na podporu veřejných zájmů také nedílnou součástí nákladů na obnovu, výchovu a ochranu lesních porostů, péče o genofond lesních dřevin, lesní účelové komunikace (řádově stovky mil. Kč ročně), svěřené vodní toky a nádrže (rovněž řádově stovky mil. Kč ročně), dále náklady na podporu významných výzkumných projektů, spolupráci s nevládními organizacemi aj.

Drtivá většina všech činností podniku je financována z vlastních zdrojů, tj. zejména z prodeje dřeva jakožto hlavního hmotného produktu lesa.

Zároveň je spravovaný majetek v nemalém rozsahu zatížen řadou omezení plynoucích z plnění dalších funkcí lesů (ochrana přírody, ochranná pásma vodních zdrojů, minerálních pramenů), přičemž ve většině případů za tato omezení není poskytována relevantní náhrada.



Na odstraňování následků živelných událostí budou LČR nadále využívat možnosti čerpat státní prostředky ve veřejném zájmu, zejména v případě služeb, které nesouvisí přímo s hospodařením v lesích, ale vyplývají ze správy drobných vodních toků a péče o ně. Tato činnost je velice rozsáhlá a nákladná (viz povodňová období), a proto LČR budou v těchto případech rovněž hledat zdroje na její spolufinancování.

Dalším okruhem je péče o porosty imisně postižených oblastí, kterou lze chápat mimo jiné jako odstraňování následků ekologických imisních škod minulosti, často i přeshraničního původu. Pokud náklady na jejich odstranění nepokrývají finanční prostředky získané od emitentů, případně zahraniční pomoci, je nutné je financovat z vlastních zdrojů LČR.

LČR se rovněž nezříkají možnosti využívat příspěvků státu ani prostředků státních fondů, případně prostředků jiných subjektů, které budou mít zájem aktivně rozvíjet některé z funkcí ve veřejném zájmu. V případě, kdy lze na realizaci veřejně prospěšných opatření čerpat prostředky z vnějších zdrojů (např. fondů EU), lze zdroje v rámci Programu 2020 využívat k jejich spolufinancování.

2 FUNKCE LESŮ



Lesy v České republice jsou významnou součástí bohatství nejen našeho národa (§ 1 zákona č. 289/1995 Sb.), ale i celého kontinentu. Funkce, které les plní, mají zcela zásadní vliv na vše živé, včetně člověka, nezávisle na tom, zda je člověk chce či umí rozeznat, definovat, finančně ocenit a zda si jich váží.

Funkcemi lesů rozumíme účinky a úlohu lesů odpovídající potřebám člověka a jiných živých organismů. Lze konstatovat, že všechny funkce lesů jsou veřejným zájmem.

Funkce lesů lze členit do různých skupin. Obvykle se člení na **funkce produkční a mimoprodukční**. Z jiného pohledu na funkce samovolné (sdružené) a funkce řízené (vytvářené cíleně činnostmi člověka). Jakékoliv členění funkcí je však relativní, neboť jednotlivé funkce se navzájem prolínají, podmiňují a doplňují.

Pro účely tohoto programu jsme funkce lesů rozdělili na samovolné s převážně latentními náklady a **řízené** s převážně zjevnými vícenáklady. Rozdělení na tyto dvě skupiny je účelové a není teoreticky zcela přesné. Slouží k vymezení těch funkcí, které jsou hlavním předmětem tohoto programu.

Do funkcí samovolných řadíme například funkce klimatickou, hydrickou (bilance vodního režimu včetně funkce srážkotvorné), krajinně-estetickou a zdravotně-hygienickou. Součástí funkce klimatické je například vliv lesů na podnebí na všech jeho úrovních. Lesní porosty hrají důležitou roli v boji proti globálním změnám klimatu. Stromy jsou schopny díky své dlouhověkosti zachycovat uhlík ve formě oxidu uhličitého jako jednoho z hlavních „skleníkových plynů“ z ovzduší a ukládat jej ve svém těle po dobu desítek až stovek let. Další desítky až stovky let pak může být uhlík vázán ve výrobcích ze dřeva. V regionálním a lokálním měřítku napomáhají lesy vyrovnávání teplotních rozdílů, pohlcování prachu, snižování hluku aj. Funkce hydrická v sobě zahrnuje vliv lesů na množství, kvalitu a vyrovnanost odtoku vody, zmírňování následků živelných nebezpečí, jako jsou záplavy, sucha a půdní eroze.

Do funkcí řízených řadíme funkci produkční, vodohospodářskou, půdoochrannou, rekreační a léčebně-lázeňskou. Dále sem patří zachování, ochrana a vhodné zvyšování biologické rozmanitosti. Nezabýváme se funkcí vojenskou (obranou), i když tuto funkci lesy plní rovněž.

Vodohospodářské funkce se svými funkčními efekty, dosahovanými cílenou lesnickou činností, patří k nejdůležitějším environmentálním funkcím lesa v kulturní krajině, a to jak svým významem, tak plošným rozsahem. Funkční aktivity zahrnují ochranu zdrojů pitné vody, ochranu pramenných oblastí, břehových porostů, hrazení bystřin, obnovu vodních nádrží v lesích, údržbu zavodňovacích a odvodňovacích systémů, studánek a pramenů.

Půdoochranné funkce jako soubor funkčních efektů působí na ochranu lesní půdy především před různými druhy eroze, svahovými pohyby a poškozením půdy. Funkční aktivity



budou tedy zahrnovat zejména ochranu před erozí a sesuvy, dále zamezování nadměrného zhušťování půdy. Zvýšená pozornost bude věnována budování dopravní infrastruktury a také volbě vhodných technologií a užitých materiálů.

Rekreační funkce tvoří soubor funkčních efektů lesa působící na osvěžení a zotavení návštěvníků lesa. Projevuje se především účinky bioklimatickými v působení somatickém (režim záření, teploty, vlhkosti i proudění vzduchu), účinky estetickými (barevné kombinace, habitus, přírodní výtvořry) a psychickými (vůně, zvuky, pocit čistého a svěžího vzduchu).

Díky výše popsaným účinkům navozuje pobyt v lese u lidí relaxaci spojenou se snížením tepové frekvence a celkovým uklidněním. Vedle těchto převážně samovolných účinků je rekreační funkce lesa zesilována realizací záměrných opatření. Jedná se zejména o zvýšenou péči o porosty kolem vycházkových tras, vytváření estetických zákoutí a průhledů, údržbu pěšin a chodníků, péči o kulturní památky a rekreační zařízení, budování speciálních stezek, informování a osvětu veřejnosti apod.

Na nepoučeného návštěvníka někdy působí negativně i běžné hospodaření v lese, jeho obnova či pouhé ponechávání klestu v lese. Proto musí být její součástí rovněž osvětová činnost zabývající se hospodařením v lese.



Samozřejmostí musí být i údržba staveb a zařízení LČR a péče o úpravu jejich okolí, zejména v rekreačních oblastech. Upravenost musí být vyžadována i u objektů pronajatých.

K dalším činnostem patří vyhledání a likvidace nežádoucích objektů a staveb, sanace lokalit s výskytem munice, případně jejich zabezpečení z hlediska možných úrazů návštěvníků.

Léčebně-lázeňská funkce přispívá se svými účinky ovlivňujícími somaticky a psychicky návštěvníka – pacienta k úspěšné komplexní lázeňské léčbě. Tyto účinky jsou zesilovány přítomností fytoncidů a záporných iontů a zvýšenou hygienou prostředí. Aktivně mohou být účinky zvýšeny záměrnou výsadbou speciálních dřevin, které mají antimikrobiální vliv jak zvýšeným vylučováním fytoncidů, tak sekundárním zachycováním prachových částic. V určitých případech lze uvažovat o volbě dřevin s repelentními účinky, případně v oblastech s léčbou dýchacích potíží a astmatu o úpravě dřevinné skladby tak, aby byly omezeny zdroje přírodních alergenů.

Součástí veřejného zájmu v lesních ekosystémech je i zachování, ochrana a vhodně zvyšování biologické rozmanitosti. Biologickou rozmanitostí v nejširším slova smyslu rozumíme rozmanitost v rámci jednotlivých druhů živých organismů (ekotypy, místní populace), druhovou rozmanitost společenstev i rozmanitost ekosystémů.



Prvořadým opatřením pro ochranu a zachování jednotlivých ohrožených druhů organismů je ochrana jejich přirozených biotopů. Základním hospodářským opatřením je realizace principů trvale udržitelného obhospodařování lesů. Dalšími opatřeními jsou speciální zásahy směřující k zachování a podpoře výskytu vybraných druhů anebo biotopů.

Zvláštní pozornost je věnována ochraně a podpoře ptactva, případně mravenců, kteří přispívají ke zvýšené biologické ochraně lesa před škodlivým hmyzem. Dále pak přechodovým biotopům, především přírodě blízkým lesním plášt'ům a okrajům. Pro ochranu některých biotopů je nezbytné potlačování nežádoucích druhů invazních rostlin.

Samostatným tématem je oceňování jednotlivých funkcí lesa (vyčíslení jejich hodnoty penězi) a úsilí o společenský konsensus ohledně jejich případných kompenzací.

3 VODOHOSPODÁŘSKÉ FUNKCE



3.1 ZAJIŠTĚNÍ KVALITNÍ PITNÉ VODY, OCHRANA PRAMENIŠŤ

Vodohospodářská funkce v ochraně zdrojů pitné vody a v ochraně pramenných oblastí patří k nejdůležitějším environmentálním funkcím lesa v kulturní krajině. Téměř 60 % pitné vody v ČR je získáváno úpravou z povrchových zdrojů, tedy vodních toků nebo vodních nádrží. Lesy vodohospodářsky důležité, ve kterých je tato funkce výlučnou, prvořadou či rovnocennou funkcí produkční, zauímají v ČR 27,6 % plochy lesů. Z toho v ochranných pásmech vodních zdrojů se nachází téměř 11 % lesní plochy v ČR. Stanovení ochranných pásem je vždy veřejným zájmem.



4▸ Lesy v povodích a ochranných pásmech vodních zdrojů

Cílem zabezpečování veřejného zájmu o kvalitní pitnou vodu je zachovat a podle potřeby zlepšovat vodohospodářskou funkci lesa:

- na ploše povodí vodárenských nádrží;
- na ploše ochranných pásem vodních zdrojů a odběrných míst vody z vodárenských toků.

Cílem je především ochrana jakosti pitné vody a ochrana vodního režimu na přítocích do nádrží. Lesnická funkční opatření je žádoucí aplikovat v lesích příslušného povodí diferencovaně, a to tam, kde mají smysl a přinášejí významný vodohospodářský efekt. Opatřeními lesního hospodářství se mohou ovlivňovat různé části povodí rozdílným způsobem i rozdílnou intenzitou. Zájmové území se proto rozčleňuje na funkční skupiny lesních porostů, které se řadí již při tvorbě LHP do samostatných hospodářských souborů.

Podle těchto funkčních skupin se diferencují účelová funkční opatření a případně i omezují některé lesohospodářské postupy. V maximálně možné míře se uplatňují hlediska souběhu funkce produkční s funkcí vodohospodářskou.

V povodích vodárenských nádrží rozlišujeme:

- plochu I. ochranného pásma vodních zdrojů;
- ostatní plochu povodí nádrže.

V případě zdrojů vod podzemních a odběrů z toků se rozlišuje:

- plocha I. ochranného pásma vodních zdrojů;
- plocha II. ochranného pásma vodních zdrojů.

4▸ Funkční opatření pro I. ochranná pásma vodních zdrojů

Při rozhodování vodohospodářského orgánu o vymezení hranic I. ochranného pásma je přihlíženo nejen k hlediskům ochrany vydatnosti, jakosti a zdravotní nezávadnosti zdroje, ale také k možnostem funkčního obhospodařování lesa. Bude uplatňován hospodářský způsob podrostní (nebo výběrný) a od vzdálenosti 50 m od zdroje lze použít i způsob násečný. Holé seče s následnou umělou obnovou převážně jehličnatých dřevin budou omezeny na případy zabuřených a rozvolněných porostů.

Mechanická příprava půdy do 50 m od břehu vodní nádrže bude používána jen jamková nebo plošková. Pouze ve větších vzdálenostech, nehrozí-li potenciální zesílená eroze půdy, se připouští příprava pruhová po vrstevnici.

Při obnově lesa je preferována přirozená obnova. Při péči o kultury, při výchovných zásazích a těžbách je nezbytné zajistit, aby se organická hmota nedostávala do nádrže nebo toků.

Konstrukci lesních cest je nutné zajistit tak, aby její nosné vrstvy nebyly odnášeny vodou a aby voda z koruny ani z příkopů nevtékala do I. ochranného pásma vodních zdrojů, ale byla včas rozptýlena do porostů k infiltraci.

V I. ochranném pásmu vodních zdrojů se uplatňují přísná opatření proti narušení půdy a proti znečištění lesního prostředí i vody nežádoucími látkami. Je zakázáno provádět činnosti ohrožující nebo poškozující vydatnost, jakost nebo zdravotní nezávadnost vodních zdrojů. V přibližování dříví se preferují lanovky, lanové systémy či koně. S obnovou lesa je nutno postupovat od vodního zdroje směrem proti svahu. Jednotlivé činnosti blíže definuje orgán státní správy v rozhodnutí o stanovení ochranných pásem.

4.1 Funkční opatření pro ostatní plochu povodí vodárenských nádrží a pro II. ochranná pásma vodních zdrojů

Pozemky se k diferenciaci funkčních hospodářských opatření rozčlení na tyto funkční skupiny:

a) skupina s funkcí vodoochrannou – pásy podél obou břehů erozně účinných toků, o šířce 30–150 m.

Omezující opatření jsou shodná s I. ochranným pásmem vodních zdrojů. Nezbytné jsou pravidelné kontroly průtočnosti koryt toků a stavu břehů, mimořádné kontroly po těžbách a po kalamitách. Toky v této skupině jsou prioritním objektem péče správ toků LČR.

b) skupina s funkcí protierozní – vymezuje se na svazích od 40 % sklonu a na plochách ohrožených zesílenou erozí půdy.

Není přípustná celoplošná mechanická příprava půdy. Preferuje se přibližování lanovkami, lanovými systémy nebo koňmi. Nejpozději se skončením přibližování je nutno asanovat poškození povrchu půdy k zabránění povrchového odtoku a jeho koncentrace. Nepotřebné, avšak hydrologicky činné transportní objekty všeho druhu, se důsledně asanují před povrchovým odtokem a erozí. Pokud není v krátké době předpoklad jejich přirozené stabilizace, jsou zalesněny, případně zatravněny.

c) skupina s funkcí infiltrační (vsakovací) nebo desukční (odčerpávací a odváděcí) – pro vytváření podmínek k maximálnímu odčerpávání půdní vody lesními porosty.

Pro přibližování se preferují lanovky či lanové systémy. Nasazení koní či mechanismů je možné za sucha a při zmrzlém povrchu půdy. Před rozhodnutím o způsobu odvodňování je žádoucí posoudit, zda nemůže dojít k nadbytečnému přítoku znečištěné vody do vodárenské nádrže. Po těžbách a kalamitách se čistí odvodňovací systém.

Na celé ploše lesů v povodích vodárenských nádrží se nebudují lesní cesty v podélném sklonu větším než 10 %. Hydrologicky činné transportní objekty by neměly mít větší hustotu než 50 m/ha lesních pozemků. Na existujících komunikačních objektech ve svazích musí být dbáno na to, aby se na nich nesoustředila voda k povrchovému odtoku, jenž by dosáhl unášecí rychlosti. Voda z cestních příkopů se včas rozvádí do porostů, aby se tam rozptýlila a zasákla. Svahové komunikační objekty se vybavují svodnicemi.

4.2 Lesy v horských pramenných oblastech

Cílem zabezpečování důležitého veřejného zájmu na přiměřené ochraně kulturní krajiny před vodním živlem a erozí je zachovat a podle potřeby zlepšovat detenční

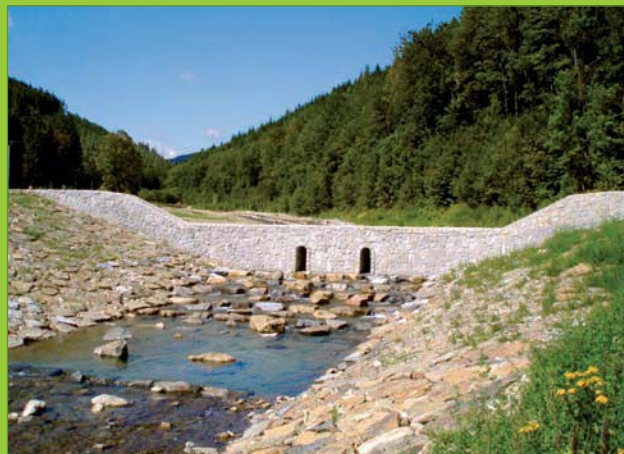
(útlumovou) vodohospodářskou funkci lesa. To znamená pečovat o účelnou retenční a retardační schopnost lesa. Tyto lesy se pro své významné vlastnosti nacházejí zejména v chráněných oblastech přirozené akumulace vod (CHOPAV).

Vyčleňují se tyto skupiny:

d) skupina s funkcí vodoochrannou,

a) skupina s funkcí protierozní,

b) skupina desukční.



Uplatňují se shodná opatření a omezení jako u analogické funkční skupiny lesů v povodí vodárenských nádrží s výjimkou takových, která byla stanovena z hlediska hygienické ochrany vody v tocích.

Toky v horských pramenných oblastech jsou prioritním objektem péče správ toků LČR, jejichž postupy se vážou na opatření na ploše povodí.

Je nezbytné si uvědomit, že ani z vodohospodářského hlediska optimálně obhospodařovaný les nemůže zcela zabránit povodním nebo je výrazně tlumit tehdy, jestliže extrémně vydatné srážky naplní retenční kapacitu lesů a v krátké době zasáhnou velká území, takže dochází k souběhu povodňových vln z přítoků. Takovéto jevy jsou však méně časté. Jinak lesy účelně obhospodařované velmi výrazně ovlivňují vyrovnanost odtokových poměrů a tlumí ohrožení krajiny za běžných přívalových srážek, i když jsou frekventované.

3.2 PŘÍRODĚ BLÍZKÉ ÚPRAVY VODNÍCH TOKŮ

LČR vykonávají správu určených drobných vodních toků – bystřin, včetně hmotného investičního majetku, který se na nich nachází (vodních děl). Hydrografická síť a povodí bystřin se rozkládají především v pramenných oblastech hor a podhůří s vysokým podílem lesnatosti. V rámci ucelené péče o vodní toky však LČR spravují i vodní toky protékající zemědělskou krajinou a obcemi. Délka vodních toků spravovaných LČR činí k 1. 1. 2011 celkem 39 tisíc km.

Bystřiny jsou z vodohospodářského hlediska komerčně využitelné jen naprosto minimálně. Náklady na jejich správu a údržbu (řádově stovky mil. Kč) mnohonásobně přesahují příjmy z nich plynoucí (jednotky mil. Kč).

Základním cílem aktivit LČR ve vodním hospodářství je zejména omezení škodlivé eroze, vyrovnání odtokového a splaveninového režimu v povodí bystřin, transformace části povrchového a především soustředěného povrchového odtoku na odtok podzemní, a tím i snížení povodňových škod působených extrémními průtoky. Prioritou zůstávají preventivní opatření, která musí vycházet ze znalostí všech faktorů a jejich vztahů, které v povodí působí.

Základní strategií LČR je trvale udržitelné obhospodařování lesů respektující zákonitosti přirozeného směřování k vytvoření stabilního, kvalitního, druhově, prostorově a věkově skupinovitě smíšeného lesa. Takový les je pak schopen trvale plnit všechny mimoprodukční funkce, včetně funkce vodohospodářské. Les a lesní půda mají svými retenčními a retardačními účinky výrazně pozitivní vliv na vyváženost srážkoodtokových procesů v povodí bystřin. K základní strategii LČR rovněž patří zachování, případně obnova přírodního charakteru vodních toků jako základní ekologické složky krajiny.

Nedílnou součástí hrazení bystřin (s tradicí od roku 1884) jako souboru biologických a technických opatření v úzké vazbě na lesní hospodářství je i péče o břehové porosty, jejich výsadba, ochrana a výchova. Tato péče je také z hlediska multifunkčního působení břehových porostů tím nejlevnějším a přírodě nejbližším způsobem stabilizace břehových partií bystřin proti erozi.

Tam, kde les a přirozené vodní toky nestačí svými schopnostmi plnit vodohospodářskou funkci v plném rozsahu, je nezbytné přistoupit k doplňujícím opatřením ve formě stavebních úprav v korytech bystřin. Tato opatření spočívají ve výstavbě příčných spádových a retenčních objektů, které upravují podélný sklon bystřin, snižují vymílací schopnost vody a zachycují transportované splaveniny. Podélnými objekty se zabezpečují břehy bystřin proti škodám na objektech a majetcích v příbřežních zónách. Potřebnost a oprávněnost výše uvedených technických úprav prokazuje jejich funkčnost při všech zvýšených odtocích v povodích, které ohrožují obyvatelstvo kolem těchto drobných toků.



Svěřenou výkonnou správu vodních toků zabezpečují správy toků LČR členěné dle jednotlivých oblastí povodí. Jde o státem svěřenou správu, která již není pouhou a výhradní povinností LČR ve vztahu k naplňování funkcí lesa, ale přímo souvisí s veřejným zájmem péče o vodu jako o přírodní zdroj.

Mezi základní opatření v rámci správy vodních toků patří:

- zajištění nápravy povodňových škod na spravovaných tocích, přednostně tam, kde přetrvávající poškození může ohrožovat obyvatelstvo a nemovitosti;
- zajišťování realizace protipovodňových opatření;
- zajišťování řádné péče o svěřený majetek s využíváním zdrojů pro zabezpečení veřejného zájmu;
- péče o břehové porosty vhodné druhové skladby;
- ponechávání vytipovaných úseků toků přirozenému vývoji bez dalších úprav, případně obnova přírodního charakteru v minulosti nevhodně upravených vodních toků.

Koncepce opatření na vodních tocích preferuje **přírodě blízká řešení**. Mezi základní principy patří:

- preference biologických úprav (například využívání bylinné a dřevinné vegetace), popřípadě úprav biotechnických (například nejrůznější oživené konstrukce);
- preference přírodního charakteru prováděných úprav (například navrhování přirozeného tvaru a členitosti koryta);
- využívání přírodních (nejlépe místních) materiálů (například dřeva, kamene a proutí);
- doplňování technických úprav přírodními prvky, které zvyšují členitost a rozmanitost (diverzitu) prostředí a podporují život v toku (budování rybních úkrytů, zabudovávání mrtvého dřeva apod.);
- zvyšování retenční schopnosti a biodiverzity krajiny, tj. budování malých vodních ploch (nádrží a tůň) a mokřadů;

- revitalizace v minulosti nevhodně upravených vodních toků s možností neškodného vybřežení a rozlivu vody do údolní nivy potoků;
- zajištění migrační prostupnosti vodních toků – budování rybích přechodů;
- podpora ohrožených druhů organismů – ochrana a vytváření podmínek pro jejich existenci, popř. reintrodukci (raka říčního, mihule potoční atd.);
- potlačování nepůvodních invazních druhů rostlin v břehových porostech.

3.3. BUDOVÁNÍ A ÚDRŽBA STUDÁNEK, PRAMENŮ A PRAMENIŠŤ

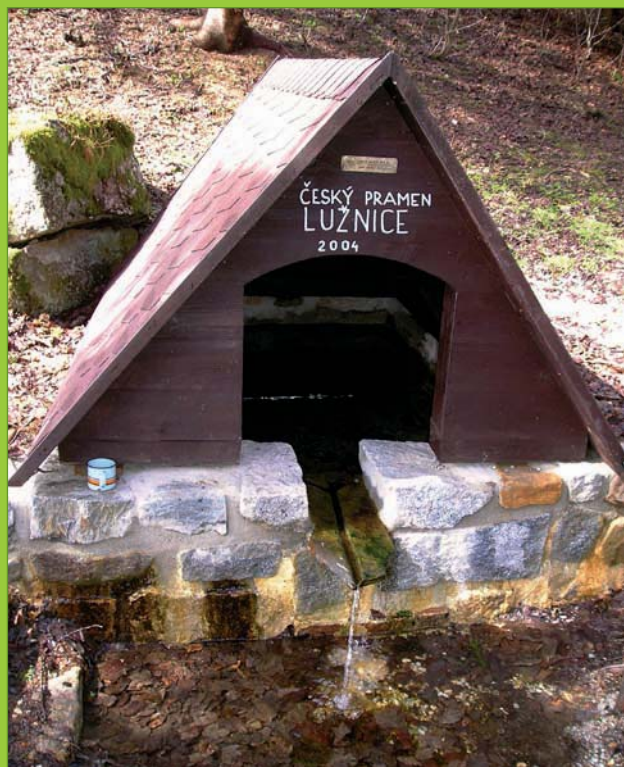
V lesích se nacházejí studánky, prameny a prameniště pitných a minerálních vod. Tato místa slouží především návštěvníkům lesa. Některé objekty jsou mnohdy současně významné z více aspektů (historických, kulturních, rekreačních, ochrany biodiverzity apod.). Za účelem jejich zachování a obnovy byla a jsou postupně uplatňována níže uvedená opatření.



▮ Péče o prameny a prameniště

V blízkosti pramene a v infiltračním území nad pramenem LČR aplikují:

- vyloučení přejezdů lesnické techniky na nezamrzlých půdách;
- vyloučení veškerých zemních prací, které by mohly ohrozit vydatnost či kvalitu vody;
- vyloučení chemického posypu cest;



- vyloučení chemického ošetřování porostů, hnojení, trvalého i dočasného skladování chemikálií, chemické asanace dřevní hmoty;
- vyloučení budování a provozu krmných zařízení a slanisek pro zvěř včetně volného přikrmování zvěře;
- používání vhodných materiálů k údržbě a obnově cest.

▮ Péče o lesní studánky

Mezi opatření aplikovaná LČR patří:

- evidence lesních studánek na LS, LZ a ST, jejich ochrana při činnostech v lese (informování dodavatelských subjektů o ochranných opatřeních);
- obnova a údržba studánek přírodními materiály, zajištění přístupnosti, úpravy a úklidu okolí;
- u vybraných studánek s provedenými rozbory vody informace pro návštěvníky, umístění kalíšků s logem LČR apod.

3.4 OBNOVA VODNÍCH NÁDRŽÍ V LESÍCH

Pozornost LČR je upřena většinou na obnovu starých, často nefunkčních nádrží, které přestaly sloužit svému původnímu účelu. Před jejich obnovou i budováním nových nádrží je nezbytné posouzení jejich umístění v terénu, s vyhodnocením všech kladů a záporů ve vztahu k okolnímu prostředí, možnostem pěstování lesa a ochraně přírody.

Vlastní opatření zahrnují zejména:

- vytipování vhodných lokalit pro obnovu a vytváření nových malých vodních nádrží;
- zajištění nepropustnosti hráze vhodným technickým opatřením vyplývajícím z hydrogeologického průzkumu;
- zvyšování bezpečnosti vodních nádrží – vybudování nebo rekonstrukce stávajících objektů, zejména vypouštěcích zařízení a přelivných objektů (bezpečnostní přepady), zajišťujících neškodné převedení stoleté vody;
- opevnění návodních lící hrází proti abrazi vody;



- stabilizace toku pod vypouštěcími objekty;
- odbahnění a vytváření retenčního prostoru s nezbytným ponecháním ostrůvků a okrajových mokřadních ploch;
- v rámci vytváření retenčního prostoru pozvolné svahování litorálního pásma (přechodu mezi vodou a suchou zemí);
- vytváření podmínek pro návštěvníky lesa jejich estetickou úpravou, dosadbou vhodných dřevin v okolí nádrží, případně umístěním odpočívadel, přístřešků nebo altánů.



Vodní nádrže spravované LČR plní následující funkce:

- základní hydroakumulační a retenční funkce, zlepšování vodní bilance;
- protipovodňové ochrany;
- vytváření vhodných biotopů pro faunu a flóru (četnost a rozmanitost druhů);
- protipožární;
- diverzity území;
- ovlivnění mikroklimatu;
- rekreační a estetické.



Mezi praktická opatření na ochranu druhové rozmanitosti u vodních nádrží patří především:

- zachovat jejich existenci a příznivý vodní režim a nenarušit hospodářskou činností jejich chemismus;
- přizpůsobit manipulaci s vodní hladinou výskytu vybraných druhů (např. domácích druhů raků, škeblí);
- v případě potřeby zajistit odborný záchranný přenos ohrožených druhů.

4 PŮDOOCHRANNÉ FUNKCE



4.1 OCHRANA PŘED EROZÍ A SESUVY

Les je považován za jeden z neefektivnějších stabilizujících přírodních prvků proti vzniku eroze a sesuvů. Přesto dochází k erozním jevům i na lesních pozemcích a v určitých případech je proti nim nutné chránit i samotný les.

Důvodem vzniku, transportu a následného ukládání erozních produktů jsou přírodní, klimatické a hydrologické poměry především v povodích pramenných a horních toků naší hydrografické sítě.

Ochrana půdního horizontu a především jeho vrchní humusové vrstvy je jedním ze základních činitelů pro existenci zdravého a plnohodnotného lesa.

Proto LČR kladou důraz na preventivní předcházení účinkům eroze:

- výběrem vhodné druhové skladby s příslušným zastoupením melioračních a zpevňujících dřevin;
- komplexním řešením odtokových poměrů při výstavbě lesní dopravní sítě a staveb sloužících lesnímu hospodářství, včetně provádění pravidelné údržby;
- využíváním vhodných přírodních materiálů a šetrných technologií při opravách a údržbě hmotného investičního majetku LČR;
- výběrem šetrných těžebních a transportních technologií;
- preferencí provádění činností ve vhodnou roční dobu (mráz, sucho);
- včasným odstraňováním poškození následkem výstavby cest a jiných objektů, těžby a dopravy dříví.

Opatření za účelem sanace účinků eroze se obecně člení na:

- biologická – použití výhradně přírodních způsobů a materiálů;
- biotechnická – kombinace přírodních a technických prvků;
- technická – použití stavebních prvků.

Z pohledu ochrany přírody a z ekonomických důvodů preferují LČR první dvě kategorie opatření. Pokud však tato opatření nejsou z hlediska podmínek statiky a bezpečnosti dostačující, je nutné použít opatření stavebně-technická.

Samostatnou kategorií jsou sesuvné a stržové projevy eroze. Jde o specifická nebezpečí ve vymezených a potencionálně ohrožených územích, vždy za existence kluzné vrstvy a jejího občasného zvlhčení nebo zvodnění. Nebezpečí vzniku sesuvných jevů je dáno mírou zvodnění kluzné vrstvy spolu s aktuálním zatížením sesuvné zeminy.

Uprostřed lesních komplexů, kde sesuvné lokality nikoho neohrožují, mohou být po projednání se státní správou lokality ponechány přirozenému vývoji. Pokud však existuje riziko ohrožení bezpečnosti osob a majetku, přistupuje se k technické sanaci. Provádění sanačních opatření je finančně velmi náročné, a proto je nutno vždy důkladně zvážit účelnost a efektivitu zásahů.

Zkušenosti lesníků lze využívat i v péči o půdoochrannou, vodoochrannou a protipovodňovou infrastrukturu mimo les. Sem může patřit např. obnova, údržba a vytváření nových větrolamů v oblastech s vysokým stupněm erozního ohrožení zemědělských půd, zajišťování budování biocenter a biokoridorů a dalších krajinných prvků se sdruženou půdoochrannou anebo protipovodňovou funkcí. Nutnou podmínkou musí být předchozí majetkově vypořádaná držba a zajištění prostředků na vybudování a následnou údržbu těchto objektů ze zdrojů mimo LČR.

4.2 OCHRANA PŘED ZHUTŇOVÁNÍM PŮDY

Pro snížení negativních účinků zatížení půdy při používání techniky v lesích, zejména při soustředování dříví, se realizují níže uvedená opatření:

- omezení velikosti holé seče s koncentrací velkého množství dřevní hmoty (postup v souladu s platnou lesnickou legislativou při zohlednění specifík dané lokality, např. výskytu vlhčích stanovišť);
- v lesnických odůvodněných případech (potenciální vznik nebo výskyt přirozené obnovy apod.) se provádí těžba porostní zásoby přednostně výběrem s opakováním těžebních zásahů, čímž dojde k omezení stlačení půdy a její snadnější následné regeneraci;
- zpřístupnění lesních porostů všech věkových tříd transportními linkami a minimalizace vjezdu přibližovacích prostředků dovnitř porostů;
- přednostní používání šetrných těžebních a transportních technologií, které zaručují minimalizaci poškození půdního povrchu, zejména omezení vlečení dříví využíváním vyvážecích souprav a lanových systémů, a vytváření podmínek pro uplatňování těchto technologií;
- preference mechanizačních prostředků s co nejnižším měrným zatížením na půdu ve vazbě na geologické, hydrologické i klimatické poměry (zejména traktory, harvestory a vyvážecí soupravy s nízkotlakými pneumatikami, na svazích lanové systémy).

5 LÉČEBNÉ A LÁZEŇSKÉ FUNKCE





Lázeňská funkce lesů je deklarována statutem příslušného lázeňského místa, vyhlášeným Ministerstvem zdravotnictví. Lázeňská místa se dělí podle stupně ochrany na vnitřní a vnější. Lesy s léčebnou a lázeňskou funkcí mohou být jak přímou součástí lázeňských míst, tak na ně navazovat. Tyto lesy jsou většinou zařazovány do lesů zvláštního určení dle § 8, odst. 2, písmeno b) lesního zákona č. 289/1995 Sb. Převládají však lesy lázeňské, které se vyskytují v ochranných pásmech přírodních léčivých a stolních minerálních vod, a jako takové jsou od účinnosti lesního zákona č. 289/1995 Sb. lesem zvláštního určení ze zákona.

Posláním lesů lázeňských je:

- plnit ochrannou funkci přírodních léčivých zdrojů (pramenišť' léčivých vod a peloidů);
- chránit lázeňské místo před nadměrnou hlučností, prašností a větry;
- zachovávat příznivé klima lázeňského místa;
- podílet se na příznivém estetickém působení lázeňského místa;
- příznivě působit na psychiku návštěvníků lázní;
- umožnit venkovní léčbu formou vycházek, případně cvičení v přírodě.

Poslání těchto lesů lze podpořit:

- zlepšením infiltračních poměrů srážkových vod;
- podporou parkové úpravy lesů, vytvářením estetických zákoutí;

- budováním a údržbou paloučků umožňujících venkovní cvičení lázeňských hostů;
- výsadbou esteticky působivých dřevin;
- budováním odpočívadel;
- vytvářením vhodných vycházkových okruhů;
- pomístním předrřováním stromů do vysokého věku při zohlednění jejich zdravotního stavu;
- výsadbou okrasných alejí podél komunikací;
- omezením, až vyloučením používání chemických prostředků;
- budováním výhledů.

Při výše uvedených činnostech je nezbytné navazovat spolupráci se zastupitelstvy měst a obcí a místní lázeňskou správou.

Vzhledem k nárůstu výskytu alergií ve společnosti hraje významnou roli také druhová skladba lesů. Mezi nejvýznamnější přírodní alergeny v rámci lesních dřevin (na základě způsobu šíření pylu, jeho velikosti, hmotnosti, alergenity a četnosti kvetení) patří pyl břízy, lísky a olše, naopak mezi nejméně alergenní pylu buku, smrku, jedle, borovice a modřínu. Tyto poznatky je nutné zohlednit a respektovat nejen v rámci péče o lesní porosty v lázeňských lesích, ale i v lesích sloužících převážně rekreaci.

6 REKREAČNÍ FUNKCE LESŮ



Z hlediska dochovaných přírodních, krajinných a kulturních hodnot mají lesy podstatně větší význam než přibližně stejně rozsáhlá orná půda. Jednou z nejčastěji využívaných funkcí lesů ze strany veřejnosti je v současnosti funkce rekreační. Klíčovou rolí v této souvislosti hraje historická tradice tzv. obecného užívání lesů, která není v rámci Evropy zcela samozřejmá. Toto právo veřejnosti může být omezeno jen v zákonem vyjmenovaných případech, například v zájmu ochrany lesa v době zvýšeného nebezpečí požárů, nebo v zájmu ochrany zdraví a bezpečnosti jeho návštěvníků po větrných či sněhových kalamitách. Zákon o lesích dále umožňuje bezplatný vjezd nemotorovými vozidly na lesní účelové komunikace, které vedle své základní funkce, tj. obhospodařování lesů, dále slouží složkám integrovaného záchranného systému k záchraně zdraví, životů a majetku a v neposlední řadě právě rekreaci veřejnosti; v extrémních situacích (povodně, sněhové a větrné kalamity) jsou to mnohdy jediné funkční pozemní spojnice odlehlých sídel s okolním světem. Význam rekreační funkce lesů v posledních desetiletích trvale narůstá. Rovněž dochází k dynamickým změnám ve využívání jednotlivých rekreačních (outdoorových) aktivit.

Největší intenzita podpory rekreační funkce lesů je u LČR směřována zejména do nejvíce navštěvovaných lesních komplexů v okolí velkých měst a městských aglomerací, respektive oblastí, které jsou jejich tradičním rekreačním zázemím. Péče o rekreační funkci lesů ale nebude opomíjena ani v ostatních lesních porostech ve správě LČR.

Kromě budování parkovišť pro návštěvníky lesa a odpočinkových míst na turistických trasách patří k podpoře rekreační funkce i komunikace s návštěvníky lesa prostřednictvím informačních tabulí, naučných stezek apod., včetně možnosti využívání nových technologií a prostředků komunikace (geocaching, tagglisty apod.).

K naplňování rekreační funkce je dále nezbytné:

- trvale rozvíjet rekreační potenciál porostů ve správě LČR;
- při všech vhodných příležitostech využívat existující design manuál informačních prvků, reprezentující LČR po celé republice.

Obzvláště při realizaci opatření na podporu rekreačních funkcí lesa se předpokládá významná spolupráce s dalšími partnery ze strany krajských a obecních samospráv, Klubu českých turistů (KČT), Junáka – svazu skautů a skautek ČR, Českého svazu orientačních sportů, České mountainbikové asociace (ČEMBA) apod.

6.1 REKREAČNÍ ÚPRAVY POROSTNÍHO PROSTŘEDÍ

Nejviditelnější a nejpůsobivější stránkou lesníkovy práce je porostní prostředí. Při vlastním hospodaření je podporována **estetika lesa**, a to například pěstováním pestřejší dřevinné skladby, ponecháváním vybraných dospělých stromů při obnově jako orientačních bodů apod. Jsou využívány

technologie zkracující provádění těžebních prací v lese na minimum.

Les však netvoří jenom stromy, ale i lesní palouky, vyhlídky, průhledy, lesní cesty a jiná bezlesí sloužící hospodaření v lese. Ke zvýraznění porostního prostředí budou prováděna níže uvedená opatření.

1. Uvolňování průchodnosti a průhlednosti lesů

Mezi praktická opatření patří zejména:

- zajišťování průchodnosti lesních cest a úpravy jejich okolí, zejména u lesnických významných demonstračních objektů LČR;
- údržba a vytváření nových průhledů a alejí v rekreačně zajímavých lokalitách;
- údržba již existujících výhledů do krajiny;
- vytváření nových výhledů na vhodných lokalitách (na základě posouzení historických materiálů a existence objektu zájmu, např. hradu, rozhledny apod.).

1. Uvolňování drobných odpočinkových ploch v okruhu turisticky atraktivních porostních prvků

Mezi praktická opatření patří zejména:

- vytipování turisticky atraktivních porostních prvků v lesích;
- obnova nebo vytváření nových zákoutí s lavičkou (bez odpadkového koše) na vhodných místech;
- ve vybraných lokalitách umístění informačních tabulí s údaji o LČR, jejich způsobu hospodaření a místních zajímavostech;
- pokud budou významná místa vzdálena od hlavní cesty (turistické trasy), je vhodné na ně upozornit směrovkou LČR.

1. Vytváření a údržba estetických palouků a zákoutí v lesích

Mezi praktická opatření patří zejména:

- zaevidování a legalizace již existujících palouků a zákoutí formou bezlesí a jiných pozemků v LHP;
- dotváření vzhledu těchto palouků doplňováním vhodnými dřevinami s ohledem na jejich habitus, barevnou strukturu apod.;

- zajištění pravidelné údržby palouků, zvláště jejich kosení a eliminace invazních rostlin;
- navržení nových míst vhodných pro palouky při tvorbě LHP (osluněné lokality, oblouky cest apod.);
- péče o stávající lesní arboreta.



4▸ Obnova, budování a údržba turistických rozhleden v lesích

Praktická opatření:

- posouzení stavu stávajících rozhleden v majetku LČR;
- zajištění rekonstrukce, oprav a pravidelné údržby vybraných objektů;
- zajištění instalace informačních tabulí o činnosti LČR v jejich blízkosti (pokud budou rozhledny ležet mimo hlavní cestu či turistickou trasu, bude na ně vhodně upozorněno směrovkou LČR, případně turistickou známkou).

Záměry obcí, KČT anebo dalších subjektů budou na vhodných místech podporovány případnou formou pronájmu dotčených pozemků.

6.2 REKREAČNÍ ÚPRAVY LESNÍ CESTNÍ SÍTĚ

Lesní cestní síť umožňuje návštěvníkům lesa dostat se na zajímavá místa, k objektům uvnitř lesních porostů, ale i na oblíbená houbařská místa. Mnoho cest je pravidelně rekreačně využíváno. Těmto cestám bude věnována zvýšená pozornost při jejich pravidelné údržbě tak, aby byly schopny plnit i požadované rekreační funkce pro návštěvníky lesa. Bude dbáno na možnost zpřístupnění lesní cestní sítě a dále vybraných stezek, pěšin, tras a chodníků v lesích pro tělesně postižené osoby. Informace o trasách a stezkách LČR (včetně jejich vhodnosti pro jednotlivé skupiny uživatelů) budou zveřejněny na webu. Bude rozvíjena spolupráce se složkami integrovaného záchranného systému.

4▸ Obnova a údržba stezek, pěšin a chodníků pro pěší turistiku

Mezi praktická opatření patří zejména:

- spolupráce s KČT při využití tradičních turistických tras k umístění informačních tabulí pro návštěvníky lesa;
- přednostní opravy a údržba vybraných turistických tras;
- ve vhodných lokalitách tvorba systémově provázané sítě vycházkových tras, které spojí několik zájmových míst, jako jsou parkoviště, vyhlídky, kulturní památky apod.;
- spolupráce s KČT, orgány veřejné správy a ostatními vlastníky lesů při návrhu nových turistických tras, případně změnách tras stávajících.

4▸ Tvorba lyžařských běžeckých tras a tras orientačních běhů

V této oblasti je vhodné zejména:

- pro lyžařskou turistiku maximálně využívat stávající značené trasy, které budou začínat a končit na v zimním období přístupných parkovištích;



- v zájmu předcházení škod na lesích zajišťovat ve spolupráci s dalšími zájemci zimní úpravy vybraných tras;
- při navrhování nových tras spolupracovat s KČT a sportovními oddíly, kterým bude případně umožněno formou pronájmu vybrané trasy provozovat a udržovat;
- v oblastech s rozvinutou tradicí orientačních běhů umožnit místním sportovním oddílům a klubům vést po vzájemné dohodě trasy lesem, a tím usměrňovat tento způsob rekreace do oblastí, kde nemohou způsobit kolizi s ostatními funkcemi lesů.



4▸ Obnova a údržba lesních cest pro cykloturistiku a budování singltrekových tras

Mezi opatření patří:

- využití stávající lesní cestní sítě, kterému bude věnována zvýšená pozornost při pravidelných opravách a údržbách;
- trasy pro cykloturistiku budou směřovány do turisticky a sportovně zajímavých lokalit tak, aby docházelo k co nejmenším střetům s lesnickou technikou a dopravou při provádění lesnických činností;
- trasy budou vyznačeny symbolem s logem LČR;
- ve vhodných lokalitách bude věnována podpora výstavbě přírodě blízkých cest lesními porosty pro terénní cyklistiku (tzv. singltrekové tratě), a to ve spolupráci s ČEMBA, místními obecními úřady, KČT a sportovními kluby;
- vybrané trasy bude případně umožněno pronajmout za účelem jejich provozu a údržby.

4▸ Vyčleňování samostatných stezek pro jízdu na koních

K opatřením patří:

- zřizování těchto stezek v místech, kde existují rekreační chovy koní, případně dostihové stáje, které budou garantovat nevjíždění jezdců mimo stezky do lesů;
- stezky budou označeny symbolem s logem LČR;
- stezky budou usměrňovány na předem stanovené trasy tak, aby nedocházelo k nadměrnému poškozování lesní cestní sítě a porostů.

4▸ Jiné formy outdoorových aktivit v lesích

V případě zájmu orgánů samosprávy, sportovních oddílů či jiných subjektů o aktivní podporu jiných forem outdoorových aktivit v lesích (např. in-line bruslení, klettersteig, padákové létání, lanová centra, naučné stezky vedené v korunách stromů) je tyto podněty vždy nutné řešit individuálně dle místních podmínek a povahy dané aktivity, např. formou pronájmu vhodných pozemků a v souladu s platnými právními předpisy a s přenesením odpovědnosti za bezpečnost na provozovatele.

6.3 PÉČE O ÚČELOVÉ STAVBY A OBJEKTY

Jedná se o objekty v lesích, které jsou považovány z konkrétního důvodu za významné. Některé jsou kulturními a historickými památkami. Jiné připomínají významné lesnické osobnosti a události, další slouží k potřebám vodohospodářským, půdoochranným nebo jsou využívány pro účely myslivecké. Všechny tyto objekty mohou návštěvníkům lesa poskytovat zajímavé informace o kulturních nebo historických událostech i o současném hospodaření v lesích spravovaných LČR. Bude dbáno na možnost zpřístupnění vybraných účelových staveb a objektů sloužících veřejnosti i pro tělesně postižené osoby.

4▸ Ochrana kulturních památek v lesích a péče o ně

Mezi opatření patří především:

- ohled na přítomnost kulturních památek a archeologických nalezišť v lesích při všech lesnických a investičních činnostech zajišťovaných LČR;
- zabezpečení trvalé spolupráce s Národním památkovým ústavem v péči o tyto objekty (oznámení zásahů do terénu, odstranění náletových dřevin apod.);



- případné informování návštěvníků o vybraných památkách nebo archeologických nalezištích (dle jejich povahy a dohody s příslušnými orgány státní památkové péče);
- péče o viditelnost siluet vybraných nemovitých kulturních památek a historických pohledů na ně i výhledů z nich;
- u nezajištěných objektů upozornění na možné zvýšené ohrožení zdraví či životů návštěvníků, označení zákazy vstupu, mechanickými zábranami apod.;
- umožnění účasti při údržbě nebo provozování těchto objektů formou pronájmu, případně prodejem obcím, občanským sdružením aj. (u památkově chráněných objektů jen se souhlasem orgánů státní památkové péče).

⚡ Péče o regionálně významné drobné stavby a objekty

Zajištění údržby a obnovy lesnických pomníčků, pamětních desek a jejich okolí

Mezi praktická opatření patří především:

- zajištění čištění, obnovy nápisů a úpravy okolí těchto objektů;
- doplnění informačních tabulí o historických souvislostech, případně značení odbočky k těmto objektům z turisticky značených cest, parkovišť a odpočinkových míst (dle místních podmínek a návštěvnosti);
- zajištění údržby a obnovy vybraných pomníčků či pamětních desek významných lesníků i mimo lesy (samostatně či ve spolupráci s jinými subjekty);
- budování nových pomníčků nebo pamětních desek in memoriam těm, kdo významně přispěli k dobrému jménu lesnického stavu nebo zahynuli při výkonu služby a dosud pomník nebo pamětní desku nemají.

Historické stavby obranného charakteru v majetku LČR

Mezi opatření patří (dle povahy a stavu objektu) například:

- zpřístupnění vhodných objektů pro veřejnost a jejich označení informační tabulí s logem LČR;
- využití vybraných objektů jako informačních středisek;
- umožnění účasti při údržbě těchto objektů nebo provozování vybraných objektů formou pronájmu registrovaným zájmovým skupinám, občanským sdružením nebo obcím;
- zabezpečení objektů, které nejsou určeny k využití veřejností, proti nezvaným návštěvníkům.

Zajištění údržby, případně obnovy historických stavebně-technických objektů a zařízení

Mezi praktická opatření patří především vytipování, obnova a údržba vybraných zachovaných objektů, které dokumentují historické hospodaření v lesích (klauzury, skluzy, smyky, plavební kanály, vodní pily, lesní železnice) a objektů lesotechnických meliorací.



⚡ Vytváření lesních tábořišť a zabezpečených ohnišť

Praktická opatření:

- na vhodných lokalitách, kde nehrozí nebezpečí vzniku požáru, mohou být případně vybudována větší odpočinková místa či lesní tábořiště se zabezpečenými ohništi;
- pro lesní tábořiště bude vždy stanoven odpovědný správce;

- odpočinková místa a tábořiště budou označena informačním značením s logem LČR a podmínkami provozu.

4▸ Drobné odpočinkové a účelové stavby a zařízení

Mezi praktická opatření patří především:

- na vhodných lokalitách (tj. v blízkosti křižovek využívaných turistických lesních cest, krajinných výhledů, retenčních nádrží) budou budovány odpočinkové přístřešky (altány) nebo lavičky se stoly, při jejichž výstavbě budou preferovány přírodní materiály, jako jsou dřevo a kámen;
- k vytvoření menších zájmových či informačních míst je možno využít neprovozované lovecké chaty nebo přístřešky pro lesní dělníky;
- tato zařízení mohou být otevřena celoročně s volným přístupem (s instalovanými informačními tabulemi).

4▸ Budování malých parkovišť a odstavných ploch na přístupech do lesů

Mezi praktická opatření patří především:

- zajištění úprav stávajících odstavných ploch při vjezdech do lesů na parkoviště pro návštěvníky lesa (při výstavbě nových cest bude již s touto možností předem počítáno);
- vybavení vybraných parkovišť informačními tabulemi s mapou okolí a informacemi o místních zajímavostech.

4▸ Estetické úpravy v historických oborách

Historické obory sloužící především chovu vzácnějších druhů zvěře byly obvykle budovány s vysokou estetickou funkcí. Jedná se o výjimečné parkové úpravy sloužící nejen mysliveckým účelům, ale i k vytváření estetických prožitků výjimečných hodnot. Jsou známa významná díla umělců (jak v malířství, tak hudbě) vzniklá právě v takovýchto oborách. Pro udržení jejich estetických hodnot je nezbytné především:

- provádět údržbu výjimečných exemplářů soliterních dřevin;
- nahrazovat hynoucí jedince novými výsadbami;
- doplňovat nové výsadby a vytvářet nové průhledy na základě zpracovaných krajinářských projektů;
- pravidelně ve vhodných termínech umožnit přístup veřejnosti do těchto historických obor.



6.4 REKREAČNÍ TERÉNNÍ VZDĚLÁVACÍ A INFORMAČNÍ SYSTÉM

K tomu, abychom usnadnili návštěvníkům orientaci v místech, kde působí naše organizační jednotky anebo orientaci v lesních komplexech, bude vytvořen nebo doplněn a dále udržován existující informační systém. Nadále bude využíván jednotný systém rozcestníků dle design manuálu LČR.

K opatřením patří zejména:

- umíst'ování informačních tabulí v turisticky exponovaných místech, kde probíhají práce v lese, s cílem informovat veřejnost o tom, jaké činnosti a proč jsou v lesích prováděny a upozornit na bezpečnostní opatření a respektování zákazu vstupu při kalamitách a těžbách v lese;
- umíst'ování informačních tabulí na vybraných turisticky exponovaných místech (vyhlídky, přírodní a lesnické zajímavé objekty, odpočinková místa, naučné stezky atd.) s cílem informovat o způsobu hospodaření LČR a organizační jednotce, která dané území spravuje a případně o lesnických zajímavostech v okolí;
- budování a údržba naučných stezek LČR;
- navázání informačních zařízení na turistické značení KČT;
- zveřejňování informací o naučných stezkách, přírodních zajímavostech, pravidlech pohybu v přírodě a dalších souvislostech na webu LČR.

7 OCHRANA BIODIVERZITY



Bohatství naší přírody je ovlivněno jednak polohou České republiky a jejím vertikálním členěním, jednak historickým osídlením člověkem. Původním klimaxovým stádiem na většině území ČR byl les. Vlivem osídlení člověkem došlo v průběhu staletí na příznivějších místech k jeho přeměně na zemědělské a jiné pozemky. Intenzifikace zemědělství ve 2. polovině 20. století pak měla za následek výraznou degradaci a úbytek řady cenných nelesních biotopů. Negativní vlivy (globální zátěž ovzduší a vod) se nevyhnuly ani lesům. Přesto dnes lesy představují tu nejstabilnější a nejzachovalejší složku naší krajiny.

Současná výměra lesů zaujímá více než třetinu plochy území státu. Pro řadu druhů organismů jsou lesy domovem, pro jiné útočištěm v období nouze. Předmětem této kapitoly jsou opatření k zachování a podpoře biodiverzity lesů.

Náplň ochrany kteréhokoliv druhu na lokalitách přirozeného výskytu i mimo ně je do jisté míry srovnatelná s mysliveckou péčí o zvěř. Druhotná ochrana vzácných a ohrožených organismů se však orientuje na mnohem větší počet druhů. Proto naráží na ještě větší počet omezení a někdy při ní dochází ke konfliktům, kterému druhu přisoudit prioritu.

Základním (prvořadým) hospodářským opatřením je praktická realizace principů trvale udržitelného obhospodařování lesů. Tak přestává být ochrana lesní přírody orientována jen na plochy zvláště chráněných území případně územních systémů ekologické stability (ÚSES), ale je integrována do způsobů hospodaření ve všech lesích.

Klíčovou roli z hlediska biodiverzity lesů hrají právě lesní dřeviny, které jsou edifikátory lesních ekosystémů. LČR v rámci svého hospodaření budou nadále usilovat o vytváření druhově, prostorově, věkově a skupinovitě smíšených lesů a nebudou zužovat stávající druhovou skladbu. Z hlediska ochrany a reprodukce genových zdrojů lesních dřevin jsou důležité jak genové základny, sloužící k zachování regionálních populací lesních dřevin, tak porosty nebo jedinci určené ke sběru reprodukčního materiálu lesních dřevin. V uvedených porostech je nutné preferovat opatření na zachování genofondu lesních dřevin např. před požadavky ochrany přírody na bezzásahovost. Koncepce zachování a reprodukce genových zdrojů lesních dřevin u LČR je řešena ve stejnojmenném dokumentu schváleném na období 2010–2019.

Základem ochrany jednotlivých druhů organismů je komplexní ochrana jejich stanovišť (respektive ekosystémů) a diferencovaná péče o ně. Specifickým opatřením může být i utajování výskytu vzácných druhů před nežádanou návštěvností. Dalšími (druhořadými) opatřeními jsou:

- spolupráce při inventarizaci výskytu vybraných druhů a skupin organismů (např. raků, škeblí, lesních mravenců, netopýrů) s příslušnými odbornými pracovníky z ústavů Akademie věd ČR, Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, vysokých škol, muzeí, ČSOP atd.;
- spolupráce při konkrétních opatřeních k ochraně a posílení populací těchto organismů na místě (in situ), s ohledem na přítomnost dalších druhů;



- spolupráce s příslušnými odbornými pracovníky při záchranných přenosech, pěstování či chovu v umělých podmínkách; tato opatření mohou ve většině případů realizovat pouze k tomu pověřené osoby na základě výjimky příslušného orgánu ochrany přírody dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

7.1 PÉČE O ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

Nezanedbatelných 30 % území spravovaného LČR je součástí chráněných krajinných oblastí. Dále LČR pečují o více než 40 % výměry všech maloplošných zvláště chráněných území, tj. národních přírodních rezervací (NPR), národních přírodních památek (NPP), přírodních rezervací (PR) a přírodních památek (PP). LČR jsou tak největším správcem ZCHÚ v ČR. Tato území požívají zvláštní územní ochranu dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Péči o ně LČR hradí z vlastních prostředků bez vazby na státní rozpočet či jiné zdroje.

Vývoj přírodních poměrů v těchto územích je usměrňován na základě schválených plánů péče. Ty slouží jako podklad pro tvorbu lesních hospodářských plánů a územně plánovací dokumentace. Konkrétní ochranná opatření mohou být velmi různá dle hlavního předmětu ochrany, současného stavu území, ohrožení vnějšími vlivy apod.

Opatření k ochraně maloplošných zvláště chráněných území (NPR, NPP, PR, PP):

- u porostů s dochovanou přírodě blízkou druhovou skladbou tuto skladbu zachovat, případně doplnit o chybějící složky dle cílové druhové skladby (např. jedli, jilmy);

- u porostních skupin s nevhodnou skladbou, včleněných uvnitř těchto území, upravovat jejich dřevinnou skladbu postupnou přeměnou;
- iniciovat vyloučení případně omezení příkrmování zvěře;
- umožnit po dohodě oprávněným osobám provést opatření k podpoře výskytu vzácných druhů rostlin či živočichů.

7.2 VYMEZOVÁNÍ BEZZÁSÁHOVÝCH ÚZEMÍ

Od roku 2002 probíhá smluvní spolupráce s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR na vymezení bezzásahových území v lesích a zajištění jejich monitoringu. Získané poznatky budou využity pro rozvoj přírodě bližších forem lesního hospodaření a stanovení managementu chráněných území.



Opatření:

- pokračovat ve vymezení dalších bezzásahových území ve smyslu výše uvedené smlouvy;
- zveřejňovat na internetu bližší informace týkající se jednotlivých takto vymezených území.

7.3 NATURA 2000

Natura 2000 je soustava evropsky významných území se stanoveným stupněm ochrany, budovaná v členských zemích Evropské unie. Jejím cílem je v souladu s příslušnými předpisy EU zajistit zachování a ochranu vybraných ohrožených druhů rostlin a živočichů a vybraných biotopů ve stavu příznivém z hlediska jejich ochrany. Natura 2000 sestává v ČR ze 41 ptačích oblastí (o celkové výměře 703 tis. ha, z toho na 227 tis. ha lesních porostů LČR) a 1087 evropsky významných lokalit (o celkové výměře 785 tis. ha, z toho na 263 tis. ha lesních porostů LČR). Celková výměra soustavy Natura 2000 u LČR činí 388 tis. ha (vzhledem k tomu, že oba typy lokalit soustavy Natura 2000 se zčásti překrývají). Spolu se zvláště chráněnými územími podle národní legislativy zaujímají celkem bezmála 45 % všech lesů s právem hospodařit LČR.

Opatření:

- zajišťovat hospodaření v těchto územích s ohledem na zachování předmětů jejich ochrany, při současné minimalizaci omezení lesnického hospodaření;
- zajistit ukázkové objekty hospodaření v lokalitách soustavy Natura 2000 pro prezentaci na národní i mezinárodní úrovni.

7.4 DALŠÍ MEZINÁRODNĚ VÝZNAMNÁ ÚZEMÍ

Na území České republiky se nachází řada míst, která jsou zařazena mezi lokality evropského i světového významu na základě mezinárodních úmluv a dalších platforem. Mnohá z nich se nacházejí zcela nebo zčásti na pozemcích s právem hospodařit LČR. Mezi tato území patří tzv. ramsarské mokřady, lokality světového dědictví UNESCO, biosférické rezervace UNESCO a geoparky UNESCO.

Zařazení určitého území do některého ze seznamů mezinárodně významných lokalit, případně jeho ocenění Evropským diplomem, je zároveň oceněním práce minulých generací i současné generace všech, kdo se podíleli a podílejí na péči o tato území, včetně neopominutelné skupiny vlastníků lesů a jejich odborných lesních hospodářů.

7.5 OCHRANA BIOTOPŮ CHRÁNĚNÝCH, OHROŽENÝCH ČI JINAK CENNÝCH ROSTLIN A PÉČE O NĚ

Přirozenou součástí lesních ekosystémů je řada druhů vyšších i nižších rostlin a hub, včetně druhů chráněných, ohrožených či jinak cenných. V našich podmínkách tvoří vyšší rostliny (byliny) především podrost lesních dřevin. Pestrost podrostu je závislá na řadě faktorů, které se



i v přirozených lesích mění v čase. Díky tomu dochází i bez přímého ovlivnění člověkem ke změnám ve výskytu jednotlivých druhů.

Základní předpoklady pro zachování pestrosti rostlinné složky lesních ekosystémů tvoří trvale udržitelné hospodaření v lesích spolu s používáním šetrných těžebních a transportních technologií.

Mezi opatření k ochraně ohrožených či jinak cenných druhů rostlin náleží zejména:

- spolupráce s orgány a organizacemi ochrany přírody při inventarizaci vybraných druhů;
- zajištění ochrany těchto druhů při hospodářských činnostech v lese (smluvním zakotvením použití šetrných postupů v obchodních smlouvách a předáváním informací dodavatelům prací o lokalitách vyžadujících zvýšenou ochranu);
- umožnění realizace speciálních opatření k zachování, posílení či obnově populací vybraných druhů.

Pro snížení případných negativních vlivů investičních akcí v lesích požadujeme od dodavatelů staveb používání materiálů inertní povahy, případně stejného pH jako má geologický podklad daného území (zvláště významné v blízkosti rašelinišť) a dbát na preventivní opatření proti rozšiřování invazních rostlin.

Volbu introdukovaných dřevin při umělé obnově je třeba posuzovat podle toho, zda ohrožují dosud zachované původní ekosystémy. Pokud je ohrožují, tak se při obnově nevyužijí. Ohrožením je např.:

- křížení se s původními dřevinami a tvorba plodného potomstva (ohrožují genetickou integritu místních populací);
- projevování se expanzivně vůči stávajícím rostlinným společenstvům (např. akát na lesostepních biotopech);
- potlačování výskytu reliktních, endemických a jinak vzácných a ohrožených rostlinných druhů.

7.6 OCHRANA VZÁCNÝCH A OHROŽENÝCH DRUHŮ LESNÍCH STROMŮ A KEŘŮ A PÉČE O NĚ

Tato činnost je lesníky realizována již řadu let. Je také uvedena jako jedno z opatření v „Programu trvale udržitelného hospodaření v lesích – výchova a obnova lesa“. Její realizace přispívá a nadále bude přispívat nejen ke zvýšení výskytu vzácných a ohrožených druhů dřevin včetně keřů (tis, břek, třešeň ptačí, oskeruše apod.), ale nepřímo i dalších organismů na tyto dřeviny vázaných.

Spolu s lesními dřevinami se v lesích místy vyskytují také staré krajové (regionální) odrůdy ovocných dřevin, jež mohou mít význam jak z hlediska svého genofondu, tak úživnosti honitby či vazby na ohrožené druhy hmyzu.



Mezi praktická opatření patří především:

- evidence lokalit výskytu vybraných druhů a starých krajových odrůd, jejich ochrana a přirozená obnova in situ;
- zajištění reprodukčního materiálu (přednostně generativního) a následné pěstování „divokých“ domácích populací;
- v případě starých krajových odrůd umožnění odebrání roubů a jejich přenos do specializovaných zahrad;
- vypracování seznamu doporučených keřů ke vnášení do skladby lesa a zajištění reprodukčního materiálu pro jejich další pěstování;
- realizace výsadeb na vhodných stanovištích (např. v porostních okrajích);
- rozpracování programů záchrany a reprodukce jednotlivých druhů;

- zachovávaní starých odumřelých a trouchnivějících stromů na vhodných místech v porostech jako významných nik pro ohrožené a chráněné druhy organismů.

7.7 PAMÁTNÉ STROMY A VÝZNAMNÉ STROMY LČR

Na pozemcích LČR se nacházejí (jednotlivě, ve skupinách i ve stromořadích) rovněž památné stromy vyhlášené podle zákona o ochraně přírody a krajiny. Jejich ochrana spočívá zejména ve vyloučení takových aktivit v jejich ochranném pásmu, které by mohly způsobit ohrožení památného stromu. Dále pak po dohodě s příslušným orgánem ochrany přírody zajišťování aktivní péče o tyto stromy (průklest koruny, ošetření dutin apod.).



LČR v letech 2003–4 provedly na pozemcích, k nimž mají právo hospodařit, zcela ojedinělé mapování výskytu stromů významných svým věkem, vzhledem, spojením s historickou událostí apod., které dosud nebyly chráněny podle zákona o ochraně přírody a krajiny. Výsledkem tohoto mapování bylo celkem 296 jedinců a skupin „významných stromů LČR“, zařazených do podnikové databáze a označených v terénu jednotnou informační tabulí.

Mezi praktická opatření patří především:

- zajištění trvalé péče o významné stromy LČR;

- údržba a doplňování databáze významných stromů LČR o další vhodné jedince;
- prezentace vybraných památných a významných stromů LČR na webu.



7.8 OCHRANA BIOTOPŮ CHRÁNĚNÝCH, OHROŽENÝCH ČI JINAK VÝZNAMNÝCH ŽIVOČICHŮ A PÉČE O NĚ

Z odhadovaného množství 41 000 druhů živočichů žijících v ČR připadá téměř 99 % na bezobratlé. Žádný bezobratlý živočich (s výjimkou domestikované včely medonosné) není u nás předmětem dlouhodobé péče člověka. Z volně žijících obratlovců pak věnuje člověk dlouhodobě cílenou péči pouze vybraným druhům lovné zvěře a ryb.

U řady dalších druhů živočichů, včetně druhů dlouhodobě považovaných za užitečné, došlo vlivem negativních změn životního prostředí za posledních cca 50 let k výraznému úbytku (většinou bez ovlivnění lesnickou činností). Ochrana většiny živočichů, zejména bezobratlých, spočívá obecně v zachování, případně vhodném zvýšení pestrosti biotopů, pestrosti jejich vnitřní struktury anebo způsobu obhospodařování.

Výskyt některých druhů organismů je vázán i na sekundární biotopy vzniklé v důsledku takových lidských aktivit, které jsou obecně považovány za spíše nežádoucí (např. hnízdiště břehulí v obnažených stěnách pískoven, výskyt rosnatky na oligotrofních pískách v pískovnách, drobné vodní plochy v lomech jako útočiště obojživelníků).

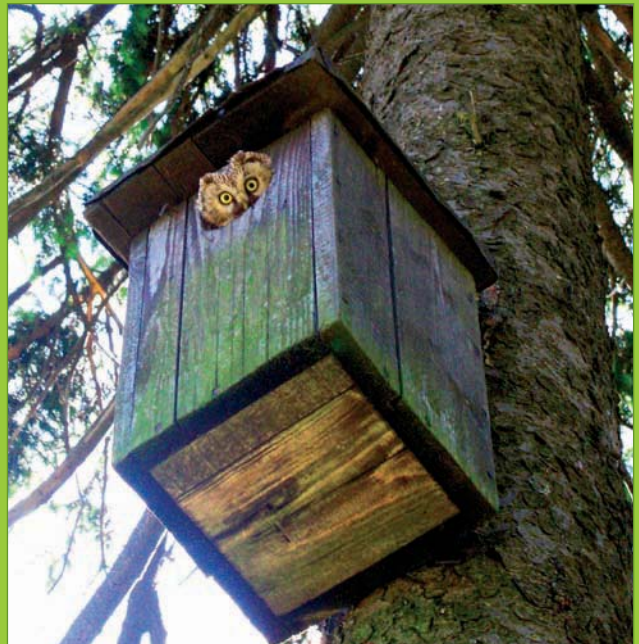
Mezi vhodná opatření náleží:

- využívat v maximální míře biologické ochrany lesa, která zároveň vede k podpoře a zvyšování biodiverzity (ochrana a podpora mravenců apod.);
- v případě nutnosti chemické ochrany lesa volit nejvíce selektivní přípravky, optimální načasování zásahu v minimálním areálu atd. (s maximálním ohledem na přítomnost necílových druhů na stanovišti);

- chránit před těžbou a na vhodných místech doplňovat domácí medonosné a plodonosné dřeviny včetně keřů;
- účelově zachovávat určitý podíl přípravných a vtroušených dřevin na vhodných místech k přirozenému dožití;
- vytipovat vhodná místa (např. staré lomy, hliníky a písničky J, JV, JZ expozice) a spolupracovat při vytváření nových (umělých) podmínek k podpoře hnízdění opylovačů (samotářských druhů včel a čmeláků);
- respektovat a chránit hromadná zimoviště obojživelníků a plazů (např. prameniště, krasové dutiny, staré štoly a trdliště (tůně, jezírka, slepá ramena apod.);
- respektovat a chránit hromadná zimoviště netopýrů (jeskyně, staré štoly, případně sklepní či půdní prostory různých objektů);
- zachovat vybrané sekundární biotopy s výskytem ohrožených druhů rostlin a živočichů (např. mokřady vzniklé v důsledku poddolování, některé lomy, písničky) či jejich části. Na základě udělení výjimky orgánem státní správy lesů neprovádět jejich rekultivaci a umělé zalesnění;
- umožňovat oprávněným osobám na vhodných místech vybudování umělých líhnišť, hnízdišť a úkrytů vybraných druhů a skupin živočichů.

Podpora a ochrana ptactva

Tradiční oblastí zájmu lesníků je ochrana a podpora ptáků, zejména hmyzožravých pěvců, dravců a sov. Význam uvedených skupin ptáků v lesích, zejména z hlediska jejich biologické ochrany proti hmyzu a hlodavcům, je lesníky dlouhodobě znám a uznáván. V případě nedostatku přirozených hnízdních dutin, například v mladších porostech, je velmi účinným nástrojem pro posílení populací ptáků hnízdících v dutinách vyvěšování vhodných typů ptačích budek. Obdobnou funkci hraje umístění umělých hnízdních podložek pro další druhy, které v dutinách nehnízdí.



Mezi vhodná opatření pro podporu ptactva náleží zejména:

- dbát na členitou porostní strukturu s výskytem drobných „světelných šachet“;
- ponechávat v porostech dostatečné množství živých i odumřelých doupných stromů;
- zajišťovat výrobu a vyvěšování budek nebo podložek pro pěvce, dravce, sovy případně jiné druhy, jejich kontrolu, čištění a údržbu;
- chránit genofond a biotopy ohrožených druhů dravců a sov včetně podpory chovu vybraných druhů v zajetí a repatriace odchovaných jedinců do přírody;
- v místech výskytu mimořádně vzácných druhů, zejména v ptačích oblastech soustavy Natura 2000, zajistit omezení práce v lese v době jejich hnízdění.

Výrobu ptačích budek, krmítek, budek pro netopýry a čmeláky zajišťují LČR ve své režii v Semenařském závodě Týniště nad Orlicí. Při jejich vyvěšování a údržbě je hojně využíváno spolupráce s nevládními organizacemi, zejména s ČSOP.

Podpora ostatních živočichů

V rámci ochrany druhové rozmanitosti nelze zapomínat ani na druhy vázané na lidské příbytky (sovy pálené, rorýsy, netopýry apod.). Při údržbách, opravách a rekonstrukcích budov se předem provádí prohlídka z hlediska jejich výskytu. Při zjištění výskytu jsou předpokládány zásahy konzultovány s příslušným odborníkem (z muzea, AOPK ČR, apod.) a prováděny s ohledem na přítomné druhy.

Mezi další možné aktivity ve vazbě na obhospodařování lesů může náležet například podpora chovu chladnokrevných koní, historicky spjatých s hospodařením v lesích.

7.9 OCHRANA ZVLÁŠTNÍCH BIOTOPŮ A PÉČE O NĚ

Zvláštními biotopy z hlediska přírodních podmínek rozumíme

- v **podmínkách příliš mokrých** pro existenci lesa, např. porostliny křovitých vrb a společenstva rákosin a vysokých ostřic, společenstva pramenišť, často nemapovaná pro nepatrnou rozlohu, dále společenstva vrchovišť a slatinišť, keříčkových lad a rašelinišť;
- v **podmínkách příliš suchých**, např. teplomilná „stepní“ bylinná společenstva, lemová „lesostepní“ společenstva polanek a „pleší“, mapovaná jako součást různých teplomilných doubrav, dále pionýrská bylinná společenstva primitivních půd písčin a skal, mapovaná jako součást bezlesí, borů a zakrslých doubrav náležejících mezi lesy půdoochranné;
- v **podmínkách příliš chladných** (na subalpínské hranici lesa v horských ochranných lesích) acidofilní společenstva nehnojených krátkostébelných luk, pastvin, vřesovišť a odumřelých rašelinišť; horské, až alpské vysokostébelné nivy a trávníky.

Opatření:

- vyčlenění nelesních společenstev na lesní půdě, na biotopech krajně nepříznivých pro růst zapojeného lesa (např. mokřady, drobné vodní plochy, rašeliniště, pobřeží vodních ploch a toků, skály, sutě), z lesních pozemků do jiných pozemků ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 písm. b) zákona o lesích v rámci obnovy LHP;
- vyloučení nebo alespoň výrazné omezení pálení klestu či jiné biomasy na těchto místech.

Mezi případná speciální opatření na ploše zvláštních biotopů realizovaných správcem lesa náleží:

- zachování či obnova sukcesních stádií společenstev (např. obnova volné vodní hladiny na části rašeliniště);
- zachování či obnova ochranně významných historických forem obhospodařování, např. pařezin či středních lesů na sesuvných územích, hlavatých vrb na hrázích rybníků, smluvní kosení rašeliništních a slatinných luk.

Specifickým případem vyžadujícím zvláštní péči jsou **lužní lesy v inundačních územích**, tvořící dnes cca 4 % výměry lesů v ČR. Jejich existence byla v minulosti ohrožena výraznými vodohospodářskými úpravami toků, v jejichž povodích se nacházejí.

Mezi nápravná opatření zčásti realizovaná LČR již od jejich vzniku v lužních lesích v okrese Břeclav (LZ Židlochovice) náleží:

- opatření pro zachování či obnovu režimu přirozených záplav, případně simulaci původního stavu záplavami umělými (obnova systémů kanálů a hrázek, hradících objektů umožňujících řízení průtoků vody, její zadržování a vypouštění), stanovení manipulačního řádu;
- zabezpečení zachování, čištění, obnovy případně vytváření nových vodních biotopů – jezírek, slepých ramen, periodických či trvalých mokřadů;
- péče o včleněná travní společenstva, včetně obnovy na nich rostoucích soliterních dřevin.

7.10 CÍLENÉ PONECHÁVÁNÍ ČÁSTI ODUMŘELÉHO DŘEVA V LESÍCH

Odumřelé dřevo je vedle půdy druhou nejbohatší nikou v lesním ekosystému. Je využíváno jak k vývoji řady druhů zejména bezobratlých saprofytických organismů, tak jako trvalý či dočasný úkryt mnoha druhů dalších. V silnějších kmenech se ve srovnání se slabými dimenzemi udržuje stabilnější teplota a vyrovnaná vlhkost, čímž je umožněn vývoj těch druhů, které jsou citlivé na výkyvy těchto faktorů.

Mezi praktická opatření patří především:

- cíleně ponechávat přiměřený podíl stromů přirozenému odumírání a rozpadu při dodržování principů ochrany lesa a bezpečnosti jeho návštěvníků;
- cíleně ponechávat samovolnému vývoji ostrůvky (fragменты) přestárlého lesa na vhodných místech ve zvláště chráněných územích, popř. na plochách zvláštních biotopů v rozloze, která bude dohodnuta mezi LČR a orgánem ochrany přírody;
- na vhodných místech ponechávat část vyřezané biomasy včetně silnější hmoty k vývoji neškodících druhů hmyzu, obojživelníků, plazů atd.

7.11 PÉČE O PŘÍRODĚ BLÍZKÉ LESNÍ OKRAJE

Významnou roli z hlediska biodiverzity a struktury krajiny hrají **přechodová pásma mezi různými společenstvy**, např. mezi lesem a loukou, kde se vyskytuje větší počet ekologických nik než v přilehlých společenstvech. Proto je zde obvykle vyšší druhová pestrost i populační hustota většiny druhů. Zvláště zřetelné je to např. u pěvců.

Mezi praktická opatření patří především:

- při všech hospodářských činnostech v lese včetně obnovy porostů v maximální míře zachovávat stávající porostní plášť a veškeré neškodící keře v lesních okrajích;



- při obnově porostů ponechávat lesní okraje autochtonních dřevin, zejména listnáčů, včetně dochovaného podrostu keřů;
- na vhodných místech doplňovat chybějící druhy dřevin včetně keřů místní provenience.

7.12 POTLAČOVÁNÍ NEŽÁDOUCÍCH DRUHŮ NEPŮVODNÍCH INVAZNÍCH ROSTLIN

V posledních desetiletích dochází v České republice i v celé Evropě k nežádoucímu šíření některých druhů nepůvodních rostlin. Ve vztahu k lesům mají dnes největší význam **bolševník velkolepý** (*Heracleum mantegazzianum*), **křídlatky** (*Reynoutria* sp.), **netýkavka malokvětá** a **žláznatá** (*Impatiens parviflora*, *I. glandulosa*), **slunečnice topinambur** (*Helianthemum tuberosum*), **kolotočník ozdobný** (*Telekia speciosa*) a další.

Většina těchto druhů je vázána na údolní nivy vodních toků. Často tvoří souvislé porosty, v nichž nejsou schopny přežít další byliny ani semenáčky či sazenice dřevin. Omezují přístupnost postižených území, mohou vést ke zvýšené erozi břehů v zimním období, ohrozit zdraví osob při náhodném kontaktu (bolševník, kolotočník) atd. Kromě netýkavky malokvěté se další druhy mimo údolní nivy a opuštěné zemědělské pozemky významně samovolně nešíří. V případě netýkavky malokvěté se může jako dlouhodobě účinná projevit postupná přeměna smrkových monokultur na smíšené lesy.

Nejefektivnějším způsobem potlačování výskytu invazních rostlin je použití vhodného herbicidu. Úplné potlačení je obvykle díky zásobě semen či přežívajících oddenků v půdě záležitostí dlouhodobější.

Mezi praktická opatření patří především:

- zajistit zmapování výskytu invazních druhů, především bolševníku a křídlatek na pozemcích a podél drobných vodních toků ve správě LČR;
- vyhodnotit naléhavost zásahu a předpokládanou úspěšnost;
- zajistit realizaci opatření dle ověřené metodiky (přednostně v místech s počátečním výskytem, podél toků odshora dolů, za předpokladu spolupráce všech majitelů a správců dotčených okolních pozemků).



8 PRODUKČNÍ FUNKCE



Produkční funkce lesů jako součást ekonomického pilíře trvale udržitelného hospodaření je a i do budoucna zůstane založena především na tvorbě dřeva jako ekologicky obnovitelného zdroje suroviny pro příští generace. Vývoj v posledním století šel tak rychle dopředu, že je obtížné u dnes zakládaných porostů předvídat, zda budou svým druhovým složením, množstvím a kvalitou zcela vyhovovat požadavkům společnosti na spotřebu v dlouhodobém horizontu. Je velice pravděpodobné, že se v budoucnu může stát důležitou nejen kvalita produkce dřevní hmoty, ale i produkce co největšího množství biomasy jako zdroje energie a suroviny pro chemický průmysl.

V současné době ekonomika lesního hospodářství v naprosté převahující míře stále stojí jen na příjmech z jediného výrobku, kterým je dříví. Jedině dřevní hmota tak může zajistit ekonomickou životaschopnost a dlouhodobou konkurenceschopnost lesních podniků. Bez ziskového lesního hospodářství nelze zajistit ani trvale udržitelné hospodaření v lesích včetně zajištění všech ostatních funkcí lesa a služeb uváděných v tomto programu.



V souvislosti s výše uvedeným budou stále více nabývat na významu introdukované stanovištně vhodné dřeviny (zejména douglaska tisolistá, jedle obrovská či ořešák černý), které mohou být nejen prostředkem ke zvyšování produkce, ale vzhledem k možné globální klimatické změně i prvkem stability budoucích lesních ekosystémů. Kategorický požadavek na druhové složení lesů "co nejbližší přírodě" je proto i nadále oprávněný jen v národních parcích, 1. zónách CHKO, maloplošných zvláště chráněných územích a částečně i evropsky významných lokalitách soustavy Natura 2000.

V oblasti produkce dřevní hmoty je základním výchozím materiálem LČR „Program trvale udržitelného hospodaření v lesích“, který obsahuje dlouhodobě platné a ověřené postupy k zabezpečení genetické kvality, obnovy, výchovy i ochrany lesa při uplatňování diferencovaného přístupu k hospodaření v různých stanovištních podmínkách, včetně výše vkladů odpovídající těmto stanovištím a funkcím, které na nich les zajišťuje.



8.1 PRODUKCE DŘEVA

Z pohledu veřejného zájmu na lesích je třeba přednostně pečovat o produkci dřeva zejména v oblastech, kde v minulosti byla významná, ale dnes je nějakým způsobem výrazně ohrožena. Toto je problémem zejména imisemi postižených oblastí v pohraničních oblastech ČR.

Rekonstrukci narušených lesních ekosystémů, nejen po imisních, ale i po větrných, sněhových a hmyzích kalamitách popř. povodních, bude stejně jako dosud věnována zvýšená pozornost. Nemalé finanční prostředky s tím spojené budou kromě vlastních prostředků LČR získávány i nadále z dotačních programů EU. Přeměny porostů v dlouhodobě imisně postižených oblastech jsou totiž obdobou sanace starých ekologických zátěží, avšak celoplošně rozmístěných.

Dlouhodobé ukládání znečišťujících látek z ovzduší vedlo v lesní půdě mimo jiné ke hromadění toxických kovů (hliníku aj.) a vyplavování pro výživu lesních dřevin nezbytných bazických prvků (vápníku, hořčíku). Poškození lesních porostů a půdy a jejich vratnost či nevratnost závisí mimo jiné na pufrovací (tlumící) schopnosti půdy, intenzitě vymývání škodlivých látek vodou, druhové skladbě porostů a dodání chybějících živin a prvků.

V imisních oblastech je proto potřeba zejména:

- dokončit obnovu porostů náhradních dřevin v místech zničených porostů exponovaných oblastí s využitím širokého spektra stanovištně vhodných dřevin a podpůrných prostředků a metod ke zlepšení půdních podmínek a urychlení růstu, jako jsou letecké vápnění a hnojení lesních porostů, popř. pozemní přihnojování sazenic po výsadbě;
- provádět postupnou přeměnu porostů náhradních dřevin na porosty s cílovou skladbou dřevin, vyhovující více daným přírodním podmínkám, a to podle stavu a trendu vývoje těchto porostů a podle toho, jak se bude dařit snižovat dlouhodobé depozice škodlivých látek v půdě;
- vychovávat existující i nově založené porosty tak, aby touto výchovou směřovaly k budoucí cílové druhové skladbě.



8.2 CERTIFIKACE HOSPODAŘENÍ V LESÍCH

Cílem certifikace lesů obecně je trvale udržitelné hospodaření v lesích na základě rovnocenného uplatnění všech tří pilířů udržitelného rozvoje – ekologického, ekonomického i sociálního. LČR jsou v současné době držiteli prestižního osvědčení (certifikátu) o účasti v certifikaci lesů nejrozšířenějším certifikačním systémem – PEFC, a to na celém spravovaném území. Tato certifikace je směrem k laické i odborné veřejnosti nezávislým externím dokladem o provedeném auditu kvality hospodaření LČR. Kromě toho je již v současné době držení certifikátu jednou z podmínek možnosti dodávat dříví na vybrané trhy.

Za účelem podpory certifikace lesů bude u LČR používáno v souladu s podmínkami platné licenční smlouvy logo PEFC, a to nejen na reklamní a propagační materiály, ale i stavby realizované v rámci Programu 2020 nebo ve spolupráci s externími subjekty (přístřešky, naučné stezky atd.), popř. různé dřevěné výrobky (přidružená dřevařská výroba LZ LČR, ptačí budky atd.).

Ze stejného důvodu budou při zadávání veřejných zakázek u LČR v rámci relevantních výběrových řízení, např. na kancelářské potřeby, poptávány výrobky na bázi dřeva a papíru opatřené logem PEFC.



8.3 OSTATNÍ PRODUKTY

Do produkční funkce lesů patří i veškerá nedřevní produkce, jako jsou např. lesní plody, semena lesních dřevin, léčivé rostliny nebo zvěřina jako produkt myslivosti. Také produkci nedřevních produktů budou LČR i nadále zabezpečovat způsobem, který nepřesahuje trvale udržitelnou úroveň a který nezhoršuje kvalitu a stav lesních zdrojů.

Některá lesní stanoviště umožňují tyto produkty odebírat v nezanedbatelných množstvích. Aby tyto užitky mohly být poskytovány trvale, musí být pečováno o jejich rovnoměrné využívání a ochranu před nadměrným odběrem nebo ničením ve spolupráci s orgány veřejné správy, popř. i Policie ČR. Zkušenosti však ukazují, že nejúčinnější jsou osvěta a uvědomování občanů o nebezpečí trvalé devastace těchto zdrojů, ať už ve školách prostřednictvím lesních pedagogů, tak na akcích LČR pro širokou veřejnost nebo publikací výchovně zaměřených příspěvků.



8.4 PODPORA VČELAŘSTVÍ

Včelařství je jedním z nejstarších oborů lidské činnosti. Zpočátku vybírali tzv. brtníci med volně žijícím včelstvům z kmenů stromů. Cílený chov včel je u nás znám zhruba od 9. století n. l. LČR podporují chov včel jak z důvodů produkce kvalitních domácích včelích produktů (medu, propolisu, vosku, pylu, mateří kašičky, včelího jedu), tak vzhledem k jejich klíčovému významu jakožto opylovačů v rámci zemědělských i lesních ekosystémů. Za tím účelem:

- umožňují umístění včelstev na vhodných místech v lesích (pro nekomerční účely bezplatně);
- podporují výsadbu domácích druhů nektarodárných a pyloárných dřevin, zejména v lesních okrajích.



9 MYSLIVOST





LČR vykonávají myslivost v souladu se zákonem o myslivosti jako soubor činností prováděných v přírodě ve vztahu k volně žijící zvěři coby součástí ekosystému. Udržováním a rozvíjením mysliveckých tradic a zvyků se dále podílejí na uchování součásti národního kulturního dědictví.

Stát deklaruje zvěř jako obnovitelné přírodní bohatství a má zájem na zachování veškerých druhů zvěře v přírodě. V Zásadách státní lesnické politiky požaduje „zachovat genofond vzácných a ohrožených druhů zvěře, včetně jejich biotopů“.

Některé další zde uvedené teze nelze naplnit bez odpovědného hospodaření s populacemi spárkaté zvěře. K těmto tezím patří především „obnovit a udržet stabilní lesní ekosystémy“ a „zvýšit druhovou diverzitu lesních dřevin“.

Myslivost, základní činnost ovlivňující hospodaření s populacemi zvěře, se u LČR podřizuje orientaci podniku na trvale udržitelné hospodaření v lesích. Za odpovídající ve vztahu k lesu považují LČR takové stavy zvěře, které umožňují umělou i přirozenou obnovu základních, melioračních a zpevňujících dřevin, s rozsahem následné ochrany proti škodám zvěří dle platné právní úpravy.

Pro naplnění uvedených cílů veřejného zájmu budou LČR nadále dbát o:

- vytváření stabilního, kvalitního, druhově, prostorově a věkově skupinovitě smíšeného lesa, čemuž musí odpovídat i stavy veškeré zvěře, především spárkaté.

V této souvislosti se LČR mohou podílet na vytváření oblastí chovu zvěře;

- podporu vzácných a ohrožených druhů zvěře vázaných svými životními potřebami především na lesní a vodní prostředí. LČR se podílejí na záchraně a podpoře populací tetřeva hlušce, tetřívka obecného, jeřábka lesního, sokola stěhovavého, rarocha velkého, orla královského, sov, rysa ostrovida, vlka evropského, medvěda brtníka a dalších. Ze vzácných druhů zvěře bude v odborných chovech zajištěn a dále zlepšován genofond bílé jelení zvěře;
- využití myslivecké veřejnosti při výkonu práva myslivosti v pronajatých honitbách;
- seznamování laické veřejnosti s druhy zvěře chovanými v našich honitbách a vybraných oborech s možností jejich pozorování.

9.1 REŽIJNÍ HONITBY

Výkon práva myslivosti v režijních honitbách LČR je prováděn v souladu s platnou legislativou. Režijní honitby LČR slouží především jako referenční honitby ke vzorovému mysliveckému hospodaření a mysliveckému výzkumu, k poplatkovým lovům a zároveň k provozování myslivosti zaměstnanci LČR.



9.2 PRONÁJEM HONITEB

V honitbách, jichž jsou LČR držitelem a které neužívají ve vlastní režii, je výkon práva myslivosti a péče o zvěř zajišťován jejich pronájemem. Nájemci jsou vybíráni ve výběrovém řízení, kde kromě výše nájemného rozhoduje i myslivecký záměr nájemce.



9.3 SOKOLNICTVÍ

Sokolnictví je asi čtyři tisíce let starý přirozený způsob lovu, který zahrnuje vedle výcviku a lovu s dravci též ochranu genofondu těchto vzácných druhů pernaté zvěře, např. sokola, roroha či orlů. S ohledem na svoji kulturní hodnotu bylo sokolnictví dne 16. 11. 2010 zapsáno na seznam světového nehmotného dědictví UNESCO. LČR podporují rozmnožování ohrožených druhů dravců v zajetí, vypouštění odchovaných jedinců do přírody a chrání jejich přirozená hnízdiště. Významnou činností je i osvěta úlohy dravců v přírodě, např. formou přednášek a ukázek dravců pro veřejnost.



9.4 LOVEČTÍ PSI

LČR podporují chov národních plemen loveckých psů a rovněž podporují jejich výcvik k absolvování zkoušek z výkonu, tedy jejich lovecké upotřebitelnosti. Pro realizaci příslušných zkoušek propůjčují LČR režijní honitby.

LČR jsou tradičními partnery při pořádání vrcholných kynologických zkoušek v ČR – memoriálů.

9.5 TRADICE V MYSLIVOSTI

Především v režijních honitbách LČR podporují dodržování mysliveckých tradic jako součásti národního kulturního dědictví.

Podpora seminářů pro odbornou veřejnost a mezinárodních seminářů zaměřených na mysliveckou tematiku je realizována formou poskytnutí vhodných prostor a objektů v majetku LČR.



9.6 SPOLUPRÁCE S MYSLIVECKÝMI ORGANIZACEMI

LČR spolupracují především s Českomoravskou mysliveckou jednotou a dalšími mysliveckými organizacemi působícími v ČR.

Spolupráce je realizována především podporou činnosti jednotlivých organizací, zapojením pracovníků LČR do činnosti odborných pracovních skupin, např. mysliveckých rad, mysliveckých a hodnotitelských komisí či jako členů porot při různých mysliveckých soutěžích.

10 OSVĚTA VEŘEJNOSTI



Aby byla osvěta veřejnosti smysluplná a efektivní, je nutné pravidelně v určitých časových úsecích provádět marketingové průzkumy zaměřené na vnímání LČR u různých cílových skupin veřejnosti. Asi nejrozsáhlejší průzkum v této oblasti byl LČR proveden v roce 2007. Jeho cílem bylo ukázat, jakým způsobem by měl podnik komunikovat s veřejností za pomoci moderních komunikačních nástrojů a zdali dosavadní využívané komunikační projekty slouží k dosažení stanovených cílů.



10.1 KOMUNIKACE PROSTŘEDNICTVÍM MASMÉDIÍ

Veřejná média jako televize, tisk, rozhlas, web jsou hlavními komunikačními prostředky k zpřístupnění informací o LČR pro veřejnost. Pro správnou komunikaci je důležité, aby byla veřejnost vhodně a srozumitelně informována o službách, které poskytují LČR ve veřejném zájmu již tím, že obhospodařují lesy způsobem, který přináší pro občany potřebné a požadované užítky, byť je nelze vždy finančně vyjádřit. Na pravou míru by měly být nadále uváděny zkreslující informace některých médií o přetěžování a špatném stavu lesů. Je vhodné také rozšířit do povědomí veřejnosti informace o náplni práce lesníků a vysvětlovat cyklus činností probíhajících v lese se zaměřením na ty, které nejsou vždy kladně vnímány, jako jsou těžba lesních porostů, zalesnění vzniklých holin či výkon práva myslivosti.

Důraz musí být kladen na to, že dřevo jako domácí ekologicky obnovitelný zdroj je žádoucí více využívat. Zárukou pro veřejnost, že používá výrobky z trvale obnovitelných místních zdrojů je certifikát PEFC, neboť

tímto systémem je certifikována většina dříví od českých vlastníků. Je nezbytné se zaměřit na vnější komunikaci a v jejím rámci informovat o činnosti LČR a o tom, že lesnické činnosti a hospodaření lze vhodně propojit s naplňováním veřejného zájmu v lesích.

Z pohledu informační srozumitelnosti je třeba se soustředit na propagaci LČR jako ziskové, konkurenceschopné a stabilní firmy ve všech oblastech jejího zájmu, tedy v oblasti ekonomické, ochrany životního prostředí i v oblasti sociální.

10.2 KOMUNIKACE S NOVINÁŘI

Jedním z hlavních cílů každodenní komunikace LČR s médii i širokou veřejností je prezentace výsledků práce LČR včetně realizace Programu 2020. Tiskový úsek podniku je proto v úzkém kontaktu s jednotlivými organizačními jednotkami a v okamžiku dokončení významných akcí zajišťuje jejich operativní mediální publicitu nejen v regionálních či celostátních médiích, ale také například v lifestyleových magazínech nebo časopisech zaměřených na turistiku, sport a volný čas. Mediální výstupy LČR z dané oblasti mají velmi pozitivní ohlasy a i díky tomu se daří výsledkům LČR a jednotlivým dokončeným akcím zajišťovat odpovídající publicitu a tím zvyšovat povědomí o jejich existenci u široké veřejnosti



10.3 DEMONSTRAČNÍ OBJEKTY

Demonstrační objekty jsou ukázkovými objekty lesnického hospodaření. Jsou využívány především k odborným exkurzím pro skupiny s lesnickým nebo přírodovědným zaměřením. K nejvíce využívaným demonstračním objektům jsou vydávány informační materiály,

kteří se průběžně aktualizují. Materiály obsahují jak popisné údaje o historii těchto objektů, tak o jejich současném stavu včetně krátkého resumé v angličtině. Součástí jsou i popisy exkurzních tras včetně mapových podkladů. Informace k jednotlivým demonstračním objektům jsou rovněž zveřejňovány na webu LČR.



10.4 PRÁCE S VEŘEJNOSTÍ SE ZVLÁŠTNÍM DŮRAZEM NA MLÁDEŽ

Práce s dětmi a mládeží je u LČR věnována dostatečná pozornost. Lesnická výchova, osvěta a environmentální vzdělávání je jednoznačným vkladem do budoucna. Metodika pro práci s mládeží u LČR je shrnuta v dokumentu „Lesní pedagogika jako součást environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO) u státního podniku Lesy ČR“. Na něj navazuje „Koncepte lesní pedagogiky u LČR“ (2009). Základním mottem práce s mládeží je „**O lese učít v lese**“.

Vzdělávání mládeže je realizováno pomocí několika komunikačních projektů. Cílem LČR je umožnit žákům kontakt s lesem a s prací lesníků především prostřednictvím vlastních osvětových projektů a částečně v rámci podpory vzdělávacích projektů jiných organizací. Velice důležité je podat autentické informace o lese prostřednictvím kvalifikovaných lesníků.

Lesní pedagogika

Lesní pedagogika je jedna z metod lesnické a environmentální osvěty zabývající se předáváním pravdivých informací o lese a hospodaření v něm zábavnou formou prostřednictvím vyškoleného lesního pedagoga. Důraz je kladen na tzv. zážitkové poznávání lesa. Účastníci aktivit lesní pedagogiky se učí vnímat les všemi smysly, čímž u nich dochází k přirozenému vnímání a snadnému zapamatování.

Protože lesní pedagogika není zakotvena v legislativě ČR a EU, vznikla při MZe pracovní skupina, jejímiž členy mimo

jiných subjektů jsou i LČR. Tato skupiny vytvořila „Jednotný postup pro realizaci lesní pedagogiky u lesnických subjektů v ČR“ (2010).

Lesní pedagog je odborník s lesnickým vzděláním či praxí v lesnictví a úspěšný absolvent certifikovaného kurzu lesní pedagogiky, který umí představit les zajímavou a zábavnou formou.

Koncem roku 2010 se lesní pedagogice věnuje téměř 180 lesních pedagogů – zaměstnanců LČR, a to převážně nad rámec pracovních povinností. Práci s mládeží zajišťují především regionální pracoviště (jednotlivé organizační jednotky) LČR. Počet lesních pedagogů u LČR rok od roku stoupá.

Do projektu lesní pedagogiky se LČR zapojily již v jeho začátcích v roce 2002. Dodnes je tento projekt jedním z hlavních pilířů lesnické osvěty a výchovy dětí a mládeže. Prostřednictvím lesní pedagogiky se děti a mládež seznamují s ekosystémem lesa a prohlubuje se tak jejich zájem o přírodu, les i ochranu životního prostředí. Zároveň dochází ke zlepšení jejich vztahu a postoje k lesu jako takovému a pochopení cílů a způsobů lesního hospodaření. Pro dětské kolektivy a jiné skupiny organizují lesní pedagogové po celé republice lesní vzdělávací programy, které se konají především v terénu.



Poskytované informace jsou také základem pro naplňování rámcových vzdělávacích programů škol. Lesní pedagogika tak může nabídnout pomoc či alternativu při projektovém vyučování, výuce napříč několika různými vzdělávacími oblastmi nebo vzdělávacími obory.

Do aktivit lesní pedagogiky se může široká veřejnost zapojit prostřednictvím vyplnění objednávky na internetových stránkách www.lesycr.cz v sekci Lesní pedagogika či zasláním požadavku na email lesnipedagog@lesycr.cz.

4▸ Den s LČR

Den s LČR je tradiční sportovně vzdělávací akcí organizovanou pro děti, rodiče a ostatní veřejnost. Akce tohoto typu probíhají v průběhu celého roku na řadě míst po celé České republice. Termíny těchto dnů jsou zveřejňovány na internetových stránkách. Děti v rámci této akce soutěží, ověřují si své znalosti o přírodě, zjišťují svou fyzickou zdatnost, dozvídají se další zajímavosti a nové poznatky z ukázek výcviku dravců, loveckých psů apod. Dny s LČR jsou vynikající příležitostí pro budování vztahů LČR s veřejností na lokální úrovni. Z důvodu velkého ohlasu počet těchto akcí rok od roku stoupá a v současné době se pohybuje kolem jednoho sta za rok.



4▸ Informační a vzdělávací střediska

Hlavním cílem informačních a vzdělávacích středisek (IVS) je přiblížit veřejnosti práci lesníků, včetně ochrany přírody, která je historickou a nedílnou součástí lesního hospodaření. K tomu slouží bohatý výběr speciálních programů, ze kterých si vyberou všichni, od nejmenších až po dospělé. IVS Křivoklát (2005) spadá organizačně pod Lesní správu Křivoklát. V budově IVS je stálá expozice, která je vhodná pro návštěvníky všech věkových kategorií. Obohacením výstavy jsou interaktivní prvky, které zaujmou hlavně děti. Na budovu IVS navazuje venkovní areál s naučnými a rekreačními prvky a řada naučných a turistických stezek.



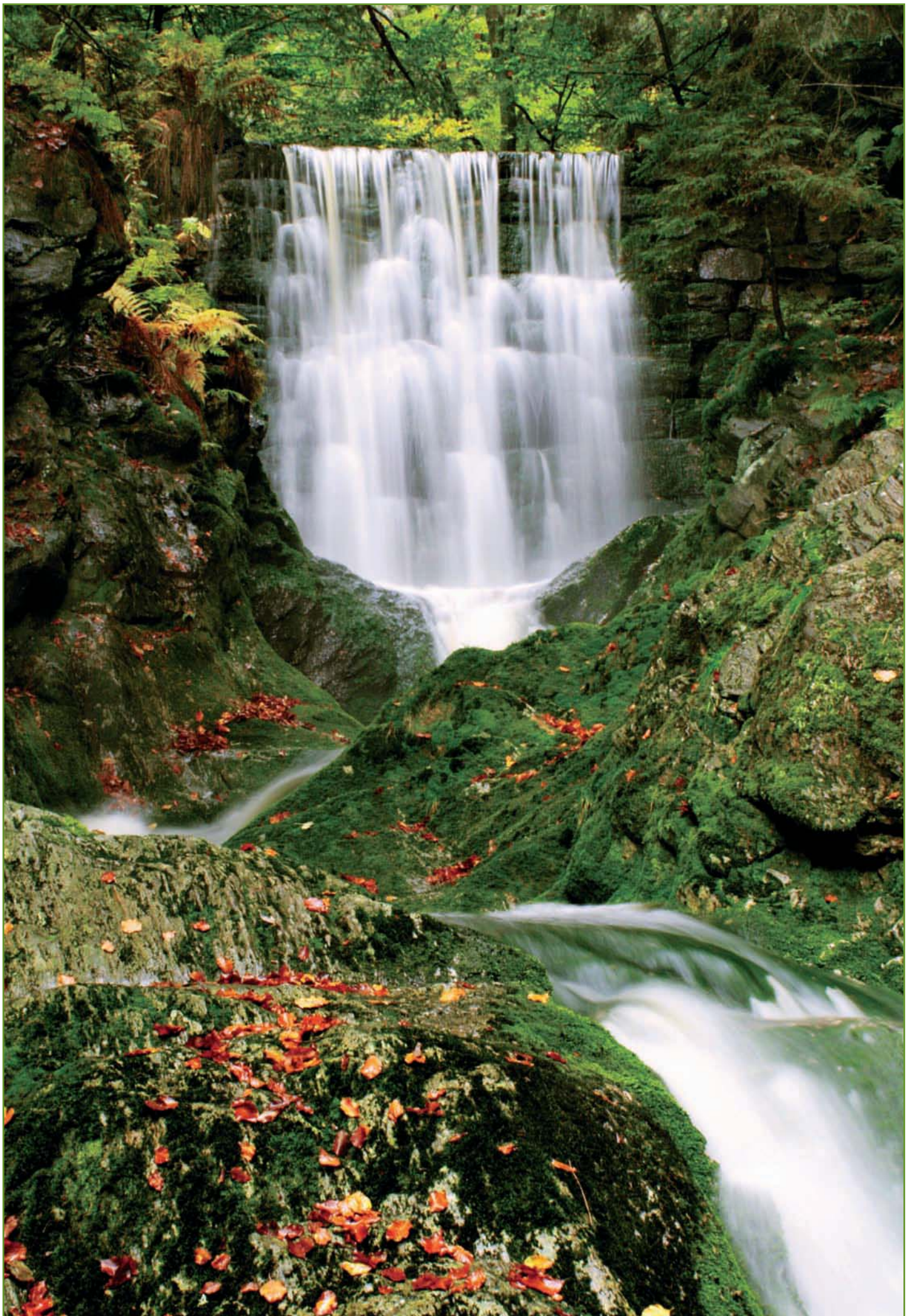
Další obdobná zařízení se budují nebo jsou v záměru.

4▸ Vzdělávací projekt „Les ve škole – škola v lese“

Tradičním a dobře fungujícím nástrojem environmentálního vzdělávání je celorepublikový školní vzdělávací projekt „Les ve škole, škola v lese“, realizovaný sdružením Tereza již od roku 1999. LČR se podílí na tomto projektu především prostřednictvím lesních pedagogů, kteří pomáhají žákům s plněním odborných úkolů uvedených v didaktických materiálech. V roce 2010 se do projektu zapojilo přes 2000 učitelů a 35 000 dětí. Žáci se v rámci projektu seznamují s ekosystémem lesa netradičními metodami a získávají mnoho praktických informací. Práce s didaktickými materiály je často přivádí do lesa, kde si své poznatky ověřují v praxi, většinou za pomoci lesního pedagoga. Projekt je využíván napříč školní výukou na prvním i druhém stupni základních škol.

V rámci práce s mládeží je do budoucna kladen důraz na:

- podporu a rozvoj vlastních osvětových a marketingových aktivit v rámci organizačních jednotek LČR;
- rozšíření spolupráce s krajskými koordinátory environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty;
- vytváření pracovních listů pro žáky a učitele;
- zpracování jednotných metodických listů pro lesní pedagogy;
- pořádání seminářů a workshopů pro lesní pedagogy v rámci kvalifikačního rozvoje zaměstnanců LČR;
- šíření lesní pedagogiky na všech úrovních vzdělání v ČR (MŠ, ZŠ, SŠ, VŠ, učitelé) prostřednictvím pořádání vycházek v lese, přednášek a besed;
- spolupráci se středisky ekologické výchovy;





- pořádání a podílení se na soutěžích zaměřených na lesnické hospodaření;
- spolupráci na osvětových projektech v rámci mezinárodní spolupráce (např. k Evropskému týdnu lesů);
- spolupráci na dětských táborech;
- odbornou podporu ekologické olympiády pro studenty středních škol;
- podporu a odborné konzultace u nově vznikajících učebních pomůcek.

10.5 PREZENTACE LČR NA INTERNETU

Prezentace LČR na internetu patří k základním a nejdůležitějším nástrojům, pomocí nichž se firma široce představuje a sděluje své zásadní postoje, cíle a opatření k jejich naplnění.

Do budoucna se zaměříme na doplnění o následující informace:

- úplný seznam akcí pro veřejnost, pozvánky a avíza na jednotlivé akce – propojení na sociální sítě;
- kompletní portfolio naučných stezek LČR;
- tipy na výlety s možností komentáře a hodnocení návštěvníky;
- demonstrační lesnické objekty;
- novinky odborných publikací a avíza odborných akcí partnerských subjektů;

- sekce „Lesní pedagogika“;
- rozvíjení možností internetového časopisu a blog;
- tematické fotogalerie a videogalerie;
- interaktivní kvízy, soutěže, ankety, zábavně naučný komiks, animace a další nabídky pro děti a mládež (téma – příroda, les, lesníci, ochrana přírody, dřevo a další produkty z lesa apod.).

10.6 PREZENTACE NA ODBORNĚ ZAMĚŘENÝCH VÝSTAVÁCH A VELETRŽÍCH

Expozice LČR v rámci výstav zaměřených na lesnictví, myslivost a ochranu přírody jsou věnovány prezentaci trvale udržitelného rozvoje a naplňování veřejného zájmu v lesích. Mimo jiné jsou na nich prezentovány úspěchy dosažené podnikem v těchto oblastech. Prostřednictvím výstav a veletrhů zvou LČR veřejnost do lesa a do přírody. Zároveň poukazují na význam produkční funkce lesa, která jde ruku v ruce s funkcemi mimoprodukčními.

Nadále předpokládáme účast na tradičních oborových výstavách v ČR, jako jsou Silva Regina a Natura Viva. Do budoucna budou expozice LČR zaměřeny interaktivněji, tak, abychom návštěvníky více zapojili do různých her a jiných naučných aktivit. V rámci každé výstavy je pořádán Den s LČR.

10.7 PUBLIKAČNÍ A FILMOVÁ ČINNOST

Prezentace LČR směrem k veřejnosti je vedena také formou naučných pořadů na DVD a tvorbou informačních tiskovin (brožur, letáků apod.) určených především široké veřejnosti. LČR budou nadále využívat při jejich distribuci a propagaci jak své organizační jednotky, tak např. turistická informační centra, ekologické a vzdělávací organizace, školy, aj.

11 VÝZKUM A ŠKOLSTVÍ



11.1 GRANTOVÁ SLUŽBA

LČR již od svého vzniku aktivně spolupracují zejména v oblasti výzkumu souvisejícího s jeho předměty činnosti, nebo výzkumu, který se týká jimi spravovaného majetku. Za tím účelem poskytují nezbytnou součinnost příslušným výzkumným pracovištím. Současně financují nebo spolufinancují výzkumné projekty a expertízy, které jsou využitelné i ostatními vlastníky lesů případně orgány veřejné správy.

V roce 2002 založily vlastní Grantovou službu LČR (GS). Jejím účelem je zabezpečovat naplňování cílů veřejného zájmu v oblasti vědy a výzkumu. GS umožňuje transparentní podporu vědy a výzkumu ze strany podniku a usměrňování lesnický orientovaného aplikovaného výzkumu požadavkům a potřebám praxe. Dalším přínosem je rychlý přenos a uplatnění výsledků výzkumu v praxi.

GS LČR vypisuje každoročně pro vybraná témata soutěže na řešení výzkumných úkolů. Od zahájení činnosti do konce roku 2010 bylo přijato a k výzkumnému řešení zadáno celkem 44 výzkumných projektů v celkové výši 55 mil. Kč bez DPH.

Seznam všech projektů včetně souhrnů výsledků již ukončených projektů je zveřejněn na webu LČR. Pro vážné zájemce jsou výstupy projektů k dispozici na CD nosičích. Závěrečné zprávy v tištěné podobě jsou v omezené míře vyhotovovány pro potřeby dotčených jednotek, příp. další vlastníky lesů a knihovnu LČR.

Za účelem širšího publikování zajímavých výsledků z řešení výzkumných projektů GS LČR mezi odbornou a lesnický orientovanou veřejnost vyšlo dosud celkem 11 publikací s ISBN (8 brožur a 3 knihy) v rámci vlastní ediční řady Grantová služba LČR. Tyto publikace jsou vedle povinných výtisků bezplatně poskytovány i dalším vybraným knihovnám, výzkumným pracovištím, středním a vysokým školám s lesnickým zaměřením, orgánům veřejné správy, vlastníkům lesa, lesnickým kolegům v zahraničí apod.

11.2 PODPORA LESNICKÉHO ŠKOLSTVÍ

LČR již od svého vzniku spolupracují a jsou připraveny i nadále aktivně spolupracovat s učňovským, středním i vysokým lesnickým školstvím. Mají zájem na tom, aby absolventi lesnických škol byli velmi dobře profesně připraveni.

Spolupráce je uskutečňována zejména v oblastech:

- odborné pomoci při tvorbě učebních plánů a studijních programů jednotlivých typů lesnických škol;
- odborných přednášek specialistů LČR a externí výuky na jednotlivých typech lesnických škol;



- vedení a podpory lesnických odborných exkurzí, včetně zahraničních, pracovníky LČR;
- činnosti pracovníků LČR v oborové skupině lesního hospodářství při VÚOŠ Praha, přípravy k vytvoření nové soustavy povolání pro vytvoření tzv. profesních standardů kmenových oborů vzdělání.

Okruh činností LČR ve spolupráci s lesnickými školami:

- zastoupení v radách škol a vědeckých radách lesnických fakult, s cílem ovlivňovat profil absolventů;
- vypisování návrhů témat absolventských, bakalářských, diplomových a disertačních prací, účast pracovníků LČR jako konzultantů a recenzentů těchto prací;
- umožnění účasti pedagogických pracovníků lesnických fakult a lesnických škol na odborných akcích LČR;
- možnost využívání exkurzních a demonstračních objektů LČR pro praktickou výuku;
- zajišťování provozních praxí pro studenty lesnických škol.



12 SPECIÁLNÍ PROJEKTY



12.1 SPOLUPRÁCE NA MEZINÁRODNÍCH PROJEKTECH

▸ EUSTAFOR

LČR jsou členy uskupení organizací spravujících státní lesy v Evropě s názvem EUSTAFOR. Z důvodu stoupajícího významu celospolečenských funkcí lesů a zvyšujících se nároků veřejnosti na jejich podporu ze strany státních lesů byla v roce 2010 v rámci EUSTAFOR ustavena pracovní skupina pro ekosystémové služby. Jejím cílem je definovat veřejností nejžádanější celospolečenské funkce lesů a navrhnout mechanismy k zajištění jejich financování z prostředků EU. Výstupy budou předány jako podklady pro Evropskou komisi pro stanovení principů financování připravovaných operačních programů EU, zejména Programu rozvoje venkova, na období 2014–2020.

▸ Speciální projekty s podporou Evropské unie

LČR se velmi intenzivně zapojily do programu přeshraniční spolupráce v rámci předvstupního období i po vstupu do Evropské unie. Významnou aktivitou LČR bylo zřízení Agentury projektů obnovy lesa v Teplicích v roce 1998, jejímž prostřednictvím bylo postupně realizováno několik projektů přispívajících k zahájení obnovy a regenerace lesních porostů v imisemi postižených příhraničních oblastech.



V roce 2009 se LČR zapojily do Operačních programů Přeshraniční spolupráce (OPPS) 2007–2013, (Česká republika a Polská republika, Svobodný stát Sasko a Česká republika). V rámci OPPS Česká republika a Polská republika se realizuje projekt Česko – polský singltrek (úzká přírodní stezka pro cyklisty) u Nového Města pod Smrkem v Jizerských horách, který přispěje k rozvoji cestovního ruchu v lokalitě a podpoře společenské funkce lesa. V OPPS Svobodný stát Sasko a Česká republika je LČR partnerem projektu k výzkumu škodlivin ve zdrojích pitných vod v Krušných horách.

Přehled jednotlivých projektů financovaných z fondů Evropské unie je uveden na webu LČR v sekci pro odbornou veřejnost, na stránce Informace o finanční podpoře z EU.

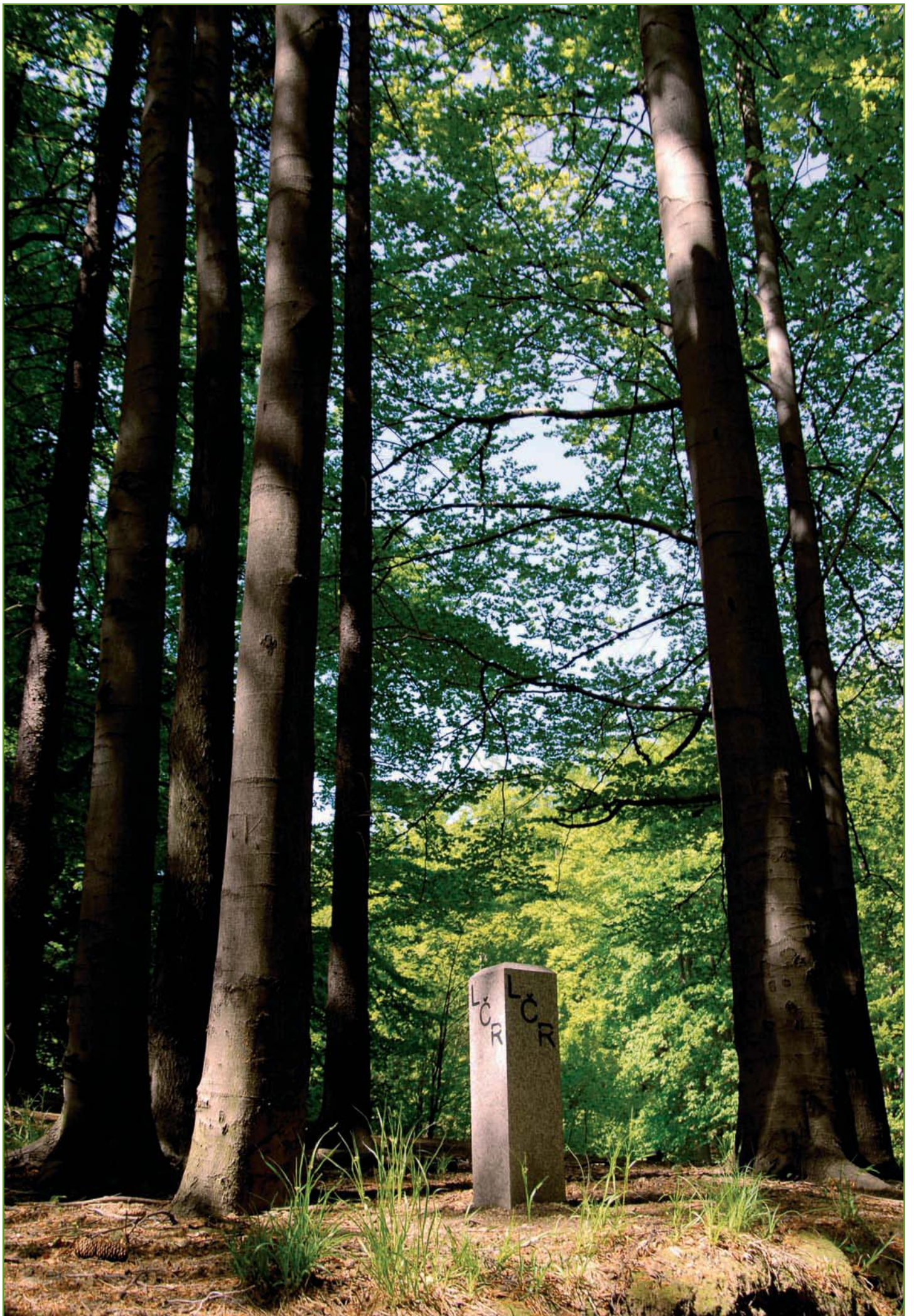


12.2 LESNICKÉ PARKY

Dne 13. 5. 2010 byl v oblasti Křivoklátska založen první lesnický park – Křivoklátsko. Dne 11. 5. 2011 byl založen lesnický park Bezděz.

Lesnické parky budou (v souladu se standardem schváleným ministrem zemědělství v lednu 2010) sloužit jako ukázkové modelové objekty trvale udržitelného hospodaření v lesích a v krajině ve smyslu rovnováhy všech 3 pilířů (ekologického, ekonomického a sociálního), prostého radikálních zvrátů, s případným důrazem na specifické aspekty v dané lokalitě, a současně:

- jako demonstrační objekty ve smyslu Národního lesnického programu pro období do roku 2013;
- vědeckému výzkumu, monitoringu, výchově odborné (vzdělávání v rámci školního systému) i laické veřejnosti (lesní pedagogika);
- možnosti prezentace srovnání trvale udržitelného hospodaření a přírodě blízkého hospodaření na vybraných plochách;
- podpoře spolupráce s mezinárodními projekty se zaměřením na trvale udržitelné hospodaření v krajině, zejména v rámci mezinárodní sítě modelových lesů (www.imfn.net);
- propagaci udržitelného turismu, myslivosti a dalších zájmů veřejnosti.



12.3 PODPORA PROJEKTŮ VEŘEJNÉHO ZÁJMU

LČR v rámci firemní filantropie podporují formou sponzorských darů celou řadu neziskových projektů. V letech 2002–2010 bylo přerozděleno do oblasti kultury, školství, zdravotnictví, ochrany životního prostředí, charitativní, humanitární a sociální bezmála 90 milionů Kč.

Finanční prostředky jsou každoročně poskytovány nejenom ze samotného Ředitelství LČR, ale i prostřednictvím všech 13 krajských ředitelství. Tímto způsobem mohou být podpořeny i malé regionální projekty.

👉 Povodňová výpomoc

LČR jakožto podnik s celostátní působností spravující státní lesní majetek vychází vstříc formou přímé pomoci občanům a obcím postiženým povodněmi. Proto opakovaně poskytl nabídku stavebního dřeva na obnovu obydlí zničených povodněmi, a to za 1 Kč/m³ při výrobě svépomocí, nebo za zvýhodněnou cenu u dřeva vyrobeného smluvním partnerem LČR. Preferována je výstavba celodřevěných domků. K této pomoci jsou LČR připraveny i v budoucnosti.

👉 Spolupráce s nevládními neziskovými organizacemi

LČR dlouhodobě spolupracují s významnými partnery z řad nevládních neziskových organizací se vztahem k lesu a přírodě obecně.

Český svaz ochránců přírody (ČSOP)

Spolupráce LČR a ČSOP probíhá již od roku 1999. V jejím rámci je každoročně realizováno několik desítek projektů ochrany biodiverzity v lesích (opatření k ochraně ohrožených druhů lesních dřevin, bylin, pčev, dravců a sov, netopýrů, mapování cenných lesních mokřadů a vodních toků, aj.). Je podporována činnost ekocenter a záchranných stanic, jsou obnovovány a udržovány studánky, pořádány přírodovědné soutěže pro děti a mládež Zelená stezka – Zlatý list a Ekologická olympiáda, je vyhlašována fotosoutěž Pohledy do přírody a řada dalších aktivit. Zejména je však navazována spolupráce mezi lesníky a dobrovolnými ochránci přírody při řešení konkrétních místních problémů a jsou hledána řešení přijatelná pro obě strany.

Biosférická rezervace Dolní Morava, obecně prospěšná společnost

LČR jsou jedním ze zakladatelů obecně prospěšné společnosti Biosférická rezervace Dolní Morava. Průběžně podporují činnost této o.p.s. s cílem podpory trvale udržitelného hospodaření a prezentace trvale udržitelného hospodaření v lesích a v krajině v rámci mezinárodní sítě rezervací UNESCO, Lednicko-valtického areálu jako památky

světového dědictví UNESCO a světové sítě modelových lesů (www.imfn.net).

Klub českých turistů (KČT)

Klub českých turistů je největší českou turistickou organizací, s tradicí od roku 1888, která sdružuje občany zabývající se aktivní turistikou od dětského do důchodového věku. KČT vytváří a udržuje rozsáhlou síť turisticky značených cest různého typu (pro pěší, cyklisty, lyžaře aj.) v celé České republice.

V roce 1998 podepsaly LČR s KČT smlouvu, která upravuje vztah mezi oběma subjekty a deklaruje osvětové působení obou organizací na návštěvníky lesa ve smyslu ohleduplného vztahu k přírodě a vzájemnou spolupráci při naplňování rekreační funkce lesa. Spolupráce je ze strany LČR rozvíjena zejména finanční podporou značení na turistických rozcestnících a vývěsních laminátových mapách.

12.4 VLASTNÍ PROJEKTY LČR

👉 Projekt Arboretum

LČR jako největší podnik v lesním hospodářství založil v blízkosti svého sídla Lesní arboretum, které je v současné době financováno výhradně z vlastních provozních prostředků podniku. Kostru arboreta tvoří domácí běžně rostoucí dřeviny. Ty jsou postupně dle projektu doplňovány dalšími druhy dřevin schopnými růstu v podmínkách České republiky, s cílem **vybudování vzorové naučné dendrologické stezky se sbírkou listnatých a jehličnatých dřevin mírného pásma**. Jednotlivé dřeviny jsou zde představovány jako solitery, ve skupinách i jako ucelené porosty.

👉 Projekt Mezník

LČR jako správce státního majetku zpracovaly návrh typu kamenného mezníku, který je osazen na významných a veřejnosti přístupných místech spravovaného majetku. Typický mezník LČR tak přispívá ke zvýšení a zlepšení povědomí obyvatel o tom, kdo spravuje „jejich“ státní les.

👉 Projekt podpory využití dřeva a výrobků z něj

LČR se trvale angažují v propagaci využití dřeva a dřevařských výrobků a zdůrazňují vhodnost tohoto ekologicky obnovitelného zdroje materiálu. Další rozvíjení těchto aktivit však vyžaduje podporu zainteresovaných resortů a organizací a společného vynaládání prostředků na realizaci programu.

13 REALIZACE PROGRAMU 2000 V LETECH 2000–2010



PROGRAM 2000 – SKUTEČNOST ZA OBDOBÍ 2000–2010

Investiční část (v tis. Kč)

Popis výkonu	výk.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	celkem
Cesty, cyklotrasy, parkoviště pro veřejnost	601	1 027	374	726	1 851	884	171	1 350	1 424	8 154	13 282	6 337	35 580
Úpravy vodních toků a nádrží	602	143	14	148	140	13	478	0	0	2 046	2 612	1 529	7 123
Odpočinkové a vyhlídkové objekty pro veřejnost	603	5 597	4 243	3 663	4 246	3 531	5 038	4 600	3 902	9 815	17 936	8 646	71 217
Studánky	604	363	211	286	509	146	239	277	346	1 249	1 200	547	5 373
Památné objekty a stavby	605	27	804	77	241	7	163	377	405	2 224	2 534	1 151	8 010
Terénní úpravy	607	79	0	250	289	0	35	0	0	0	214	0	867
Podpora ohrožených druhů organismů	608	138	0	179	0	0	0	6	5	0	0	0	328
Památné a okrasné dřeviny	609	0	0	0	0	24	8	0	0	316	139	0	487
Ostatní jinde neuvedené	610	131	0	68	0	400	81	134	43	514	644	756	2 771
Lesní arboreta	611	0	0	0	0	0	114	0	0	0	0	0	114
Budování informačních systémů pro veřejnost	613	48	955	701	465	391	729	1 541	843	2 717	3 268	1 667	13 325
Celkem investice		7 553	6 601	6 098	7 741	5 396	7 056	8 285	6 968	27 035	41 829	20 633	145 195

Neinvestiční část (v tis. Kč)

Popis výkonu	výk.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	celkem
Estetické úpravy krajiny	551	1 972	1 580	1 813	2 230	2 204	1 775	2 056	2 659	4 182	2 076	2 180	24 727
Péče o vodní toky	552	4 050	3 131	3 683	2 942	2 551	2 511	2 357	2 524	3 628	3 105	1 580	32 062
Péče o úpravu druhové pestrosti	553	489	2 425	2 624	1 321	1 018	1 405	1 269	1 627	4 293	1 928	1 437	19 836
Péče o drobné historické a lesnické objekty	554	5 780	2 063	2 040	1 924	1 636	2 294	1 162	1 368	4 151	2 397	818	25 633
Péče o objekty sloužící k odpočinku veřejnosti	555	1 682	2 836	2 777	3 404	3 163	3 188	3 020	2 916	5 314	2 953	2 440	33 693
Sanace invazních rostlin	556	444	642	1 376	1 708	1 363	1 527	1 119	1 468	1 703	1 900	790	14 040
Péče o informační systémy pro veřejnost	557	2 596	1 780	1 513	1 083	417	1 059	1 157	1 114	1 566	1 281	864	14 430
Speciální programy	558		383	136	220	116	506	131	574	740	972	782	4 560
Trasy pro veřejnost	559		1 422	1 861	3 230	717	2 920	2 291	2 415	5 304	1 781	1 203	23 144
Ostatní jinde neuvedené	560		0	0	39	10	240	258	205	614	635	286	2 287
Celkem neinvestice		17 013	16 262	17 823	18 101	13 195	17 425	14 820	16 870	31 495	19 028	12 380	194 412

Program 2000 celkem		24 566	22 863	23 921	25 842	18 591	24 481	23 105	23 838	58 530	60 857	33 013	339 607
----------------------------	--	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	----------------



Modlivý důl, LS Česká Lípa



Gloriet, LS Náměšť



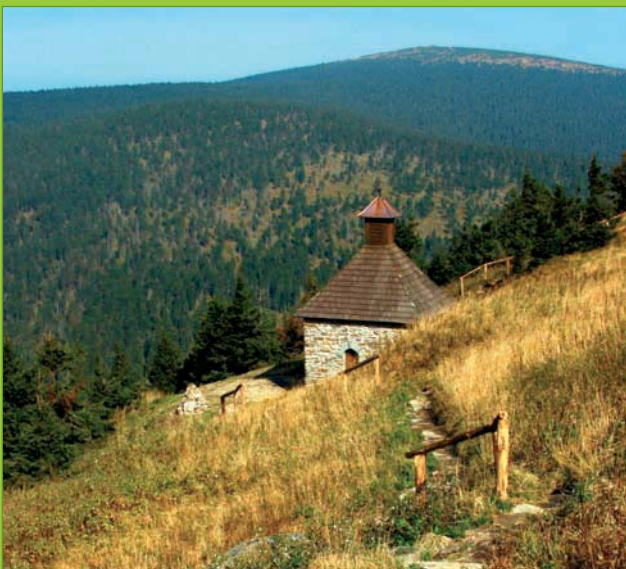
Ramzová, LS Javorník



Dětské hřiště, LS Ostravice



Lávka Číměř, LS Třebíč



Vřesová studánka, LS Loučná



Vápenka, LS Javorník



Ukázková obůrka Žleby, LS Nasavrky



Hřib pod Rejvízem, LS Jeseník



Kaple Černá Voda, LS Rychnov



Letní učebna při ZŠ Raškovice, LS Frýdek-Místek



Vyhlídká Na Divadle, LS Rožnov



Rozhledna Dymník, LS Rumburk

14 POUŽITÁ LITERATURA

- Culek M. (ed.) et al.: Biogeografické členění České republiky, ENIGMA, Praha, 1996.
- Havránek F.: Vzácné a ohrožené druhy zvěře, MZe, Praha, 1995.
- Herynek J.: Půdochranné funkce u LČR, návrh opatření pro zabezpečení půdochranných funkcí lesa ve veřejném zájmu. Expertní studie. Brno, 1999.
- Krečmer V.: Zajištění kvalitní pitné vody a ochrana pramenných oblastí, Praha 1998.
- Landa M.: Péče a údržba významných historických a technických děl u LČR. Expertní studie, 1998.
- Lesnická politika. LČR, Hradec Králové, 1996.
- Lesnický naučný slovník (I, II), MZe, Praha 1994.
- Lišková Š. (ed.): Ochrana živočichů v ČR. MŽP, 1992.
- Löw J. a kol.: Rukověť projektanta místního územního systému ekologické stability. Doplněk, Brno, 1995.
- Míchal I. a kol.: Obnova ekologické stability lesů, Academia, Praha, 1992.
- Míchal I. et. Petříček V.: Péče o chráněná území I., II. Lesní společenstva. AOPK ČR, 1999.
- Míchal I.: Ochrana rostlin a živočichů, rukopis (expertní studie), 1998.
- Morávek F. a kol.: Program 2000 – zajištění cílů veřejného zájmu u LČR, LČR, Hradec Králové, 1999.
- Peroutka M. a kol.: Hlavní problémy našeho včelařství. Sborník ze semináře, ČLS, Praha, 2006.
- Poleno Z.: Trvale udržitelné obhospodařování lesů, MZe, Praha, 1997.
- Stonawski J.: Základy ekologie. Karolinum, Praha, 1992, 1997.
- Svoboda J. a kol.: Koncepce zachování a reprodukce genových zdrojů lesních dřevin u Lesů České republiky, s. p., na období 2010–2019. LČR, Hradec Králové, 2010.
- Šach F. et Černohous V.: Metodické postupy ochrany lesních pozemků proti erozi. Lesnický průvodce 1/2009, VÚLHM, Strnady.
- Šach F. a kol.: Metodické postupy obhospodařování lesů s vodohospodářskými funkcemi. Lesnický průvodce 1/2007, VÚLHM, Strnady.
- Šišák L. a kol.: Oceňování společenské sociálně – ekonomické významnosti základních funkcí lesa, MZe, Praha, 2002.
- Vančura K. (ed.): Ministerské konference o ochraně lesů v Evropě. ÚHÚL, Brandýs n. L., 2008.
- Vyskot I.: Rekreační funkce lesů u LČR – expertní studie, Brno 1998
- Vyskot I. a kol.: Kvantifikace a hodnocení funkcí lesů České republiky, MŽP, Praha, 2003.
- Zásady a pravidla územního plánování, VÚVA – Urbanistické pracoviště Brno, Urbion Bratislava, 1981.
- Zatloukal V.: Vzácné a ohrožené druhy lesních dřevin, MZe, Praha, 1995.
- Zezula J.: Program trvale udržitelného hospodaření v lesích. Výchova a obnova lesa. LČR, Hradec Králové, 1997.

15 AUTORSKÝ KOLEKTIV

Autoři původního textu: Ing. František Morávek – vedoucí autorského kolektivu, Ing. Jan Duha, Ing. Ivan Fráňa, Ing. Vladimír Krchov, Ing. Jaromír Sixta, RNDr. Jiří Stonawski, Ing. Libor Šešulka, Ing. Ladislav Šimerda, Ing. Petra Ziegrosserová, Ing. Jaroslav Zezula.

Expertní spolupráce v rámci přípravy původního textu: Prof. Ing. J. Herynek, CSc., Ing. Vladimír Krečmer, CSc., Ing. Igor Míchal, CSc., Ing. Miroslav Landa, CSc., doc. Ing. Ilja Vyskot, CSc.

Na aktualizaci textu v roce 2010 spolupracovali: RNDr. Jiří Stonawski – vedoucí autorského kolektivu, Mgr. Zbyněk Boublík, Ivan Chalupa, Ing. Tomáš Dohnanský, Ing. Tomáš Frýba, Ing. Pavel Hes, Ing. Tomáš Hofmeister, Ing. Vladimír Krchov, Ph.D., Ing. Jiří Kubiček, Ing. František Morávek, Mgr. Jana Němcová, Ing. Ladislav Půlpán, Ing. Václav Rybář, Ing. Josef Svoboda, MSc., Ing. Stanislava Šmídová, Ing. Josef Vlášek, Mgr. Renata Vohradská, Ing. Petr Zvolánek.

Autoři fotografií: Jaromír Mohelník (str. 3), Libuše Fiedorová (str. 6), Antonín Říha (str. 9), Aleš Havlásek (str. 10), Antonín Říha (vodopád str. 11), Petra Čermáková (turista str. 11), Pavlína Suchá (rak str. 15), Petr Sikora (str. 25), Miroslav Ganger (kůň str. 37), Jaromír Mohelník (str. 38), Karel Kajínek (str. 41), Michal Tuška (str. 42), David Mahovský (daněk str. 43), Olga Langrová (str. 48) a fotoarchiv LČR



PROGRAM 2020

LESYČR



www.lesy.cz

ISBN 978-80-86945-17-0